

สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง “มหาวิทยาลัยแม่โจ้กับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของชาติ”

วันที่ ๒๘ - ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕

ณ ห้องประชุม ๑๐๑ ศูนย์การศึกษาและฝึกอบรมนานาชาติ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สารบัญ

ตอนที่	เนื้อหา	หน้า
ส่วนที่ 1	รายละเอียดโครงการ	
	กำหนดการ	1
ส่วนที่ 2	สรุปเนื้อหาที่ได้จากการสัมมนา	
	สรุปประเด็นข้อเสนอแนะ (ช่วงเช้า)	3
	- สรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย (ช่วงบ่าย) ➢ กลุ่มที่ 1 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือ ➢ กลุ่มที่ 2 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับชาติ ➢ กลุ่มที่ 3 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับอาเซียน	8
	สรุปประเด็นข้อเสนอแนะ (ช่วงบ่าย)	11
ส่วนที่ 3	สรุปผลการประเมินความพึงพอใจโครงการ	12
ส่วนที่ 4	ภาคผนวก	
	เอกสารประกอบการสัมมนา	
	○ สถานการณ์เกษตรอินทรีย์	15
	○ “ร่าง” แผนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์	34
	○ ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้	38
	รายชื่อผู้เข้าร่วม	
	ภาพกิจกรรม	

ส่วนที่ 1

รายละเอียดโครงการ

ประกอบด้วย :

- กำหนดการ

กำหนดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง “มหาวิทยาลัยแม่โจ้กับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของชาติ”
วันที่ ๒๘ - ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕
ณ ห้องประชุม ๑๐๑ ศูนย์การศึกษาและฝึกอบรมนานาชาติ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

.....
วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

เวลา ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.	ลงทะเบียน
เวลา ๐๘.๓๐-๐๙.๓๐ น.	ดูงานสถาบันรับรองระบบการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (Institute of Certified Agricultural Production System: ICAPS) และสถาบันรับรองคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (IQS)
เวลา ๐๙.๓๐-๑๐.๓๐ น.	ดูงานศูนย์วิจัยและพัฒนาไส้เดือนดิน มหาวิทยาลัยแม่โจ้
เวลา ๑๐.๓๐-๑๑.๓๐ น.	ดูงานฐานเรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมักแบบกองเติมอากาศ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
เวลา ๑๑.๓๐-๑๒.๐๐ น.	ศูนย์วัฒนธรรมเกษตรล้านนา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
เวลา ๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารเที่ยงที่ศูนย์วัฒนธรรมเกษตรล้านนา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๐๐ น.	เดินทางไปเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
เวลา ๑๔.๐๐-๑๗.๐๐ น.	ดูงานเกษตรอินทรีย์บนที่สูง, ที่ราบ, โรงสีข้าวอินทรีย์, โรงแปรรูปอินทรีย์ ณ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
เวลา ๑๗.๐๐-๑๗.๓๐ น.	เดินทางไปดูงานตลาดเกษตรอินทรีย์
เวลา ๑๗.๓๐-๑๘.๓๐ น.	ศึกษาดูงานตลาดเกษตรอินทรีย์ที่ช่วงเกษตรอินทรีย์ ตำบลสุเทพ อำเภอ เมือง จังหวัดเชียงใหม่ แลกเปลี่ยนกับเกษตรกร, มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มอน)และผู้บริโภค
เวลา ๑๘.๓๐ น.	รับประทานอาหารเย็น ณ ช่วงเกษตรอินทรีย์

วันศุกร์ที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕

เวลา ๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
เวลา ๐๙.๐๐ -๐๙.๓๐ น.	พิธีเปิด <u>โดย</u> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จำเนียร ยศราช อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้
เวลา ๐๙.๓๐-๑๐.๐๐ น.	สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ในปัจจุบัน <u>โดย</u> ดร.ชมชวน บุญระหงษ์
เวลา ๑๐.๐๐-๑๐.๓๐ น.	ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และร่างแผนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ <u>โดย</u> ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาวิน มะโนชัย รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย
เวลา ๑๐.๓๐-๑๒.๐๐ น.	ผู้เข้าร่วมการสัมมนาฯ เพิ่มเติมร่างแผนยุทธศาสตร์ด้านเกษตรอินทรีย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ดำเนินการ <u>โดย</u> ดร. ชมชวน บุญระหงษ์
เวลา ๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
เวลา ๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ น.	แบ่งกลุ่มย่อยจำนวน ๓ กลุ่ม “โครงการความร่วมมือด้านเกษตรอินทรีย์ระหว่างมหาวิทยาลัยแม่โจ้และองค์กรผู้เข้าร่วม” ประกอบด้วย กลุ่มที่ ๑ การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือ กลุ่มที่ ๒ การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับชาติ กลุ่มที่ ๓ การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับอาเซียน โดยที่ทุกกลุ่มนำเสนอโครงการที่จะทำร่วมกันภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ด้าน o ศูนย์ข้อมูล และการพัฒนาเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ o การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และการฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์ o การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ o การพัฒนารูรูกิจ มาตรฐานและการตลาดเกษตรอินทรีย์ o การขับเคลื่อนนโยบายทุกระดับ ดำเนินรายการ <u>โดย</u> ดร. สมคิด แก้วทิพย์
เวลา ๑๕.๐๐-๑๖.๐๐ น.	ตัวแทนกลุ่มย่อยนำเสนอกลุ่มใหญ่ และที่ประชุมเพิ่มเติมโครงการ ดำเนินรายการ <u>โดย</u> ดร. สมคิด แก้วทิพย์
เวลา ๑๖.๐๐-๑๖.๓๐ น.	สรุป กำหนดแผนในระยะต่อไปและปิดประชุม <u>โดย</u> อาจารย์รชฏ เชื้อวิโรจน์ รองอธิการบดี ฝ่ายยุทธศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

หมายเหตุ: รับประทานอาหารว่างในห้องประชุม

ส่วนที่ 2

สรุปเนื้อหาที่ได้จากการสัมมนา

ประกอบด้วย :

- สรุปประเด็นข้อเสนอแนะ (ช่วงเช้า)
- สรุปประเด็นข้อเสนอแนะ (ช่วงบ่าย)
- สรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย (ช่วงบ่าย)
 - กลุ่มที่ 1 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือ
 - กลุ่มที่ 2 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับชาติ
 - กลุ่มที่ 3 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับอาเซียน

สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง “มหาวิทยาลัยแม่โจ้กับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของชาติ”

๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕

ณ ศูนย์การศึกษาและฝึกอบรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สรุปข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนาในช่วงเช้า

รองฯ ปลัดกระทรวงพาณิชย์

1. เกษตรอินทรีย์เป็นหนึ่งในนโยบายแห่งชาติ ซึ่งเป็นการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐเอกชนและเครือข่ายเกษตร ประกอบด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การผลิต และกระทรวงพาณิชย์ดูแลด้านการตลาด
2. กระทรวงพาณิชย์มีการจัดทำแผนงานด้านเกษตรอินทรีย์ทั้งสิ้น 12 แผนงาน วงเงิน 4800 ล้านบาท แต่ขณะนี้ยังไม่สามารถขับเคลื่อนได้มากนัก จึงต้องอาศัยสถาบันการศึกษาเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน
3. กระทรวงพาณิชย์ตั้งเป้าการขยายตลาดด้านเกษตรอินทรีย์ตลาดภายในประเทศร้อยละ 90 และต่างประเทศร้อยละ 10
4. ปัญหาด้านการขยายตลาด ได้แก่ ปัญหาแหล่งผลิตและ supply chain ที่กระจุกกระจาย และความหลากหลายของสินค้าที่มีไม่มากนัก
5. สินค้าที่สำคัญที่มีมูลค่าสูงที่จะสามารถทำเงินเข้าประเทศ ประกอบด้วย ด้านอาหารผลิตภัณฑ์สปา (ซึ่งเป็นที่รู้จักของต่างประเทศ) และการบริการด้านสุขภาพ
6. มีนโยบายส่งเสริมให้ผลิตข้าวอินทรีย์ แต่ไม่มีตลาดต่างประเทศรองรับ ทั้งนี้เนื่องจากชาวต่างชาติไม่มีวัฒนธรรมการกินข้าวเหมือนคนไทย ดังนั้นเราควรให้ความสำคัญกับตลาดภายในประเทศเป็นหลัก แนวทางผลักดันเพื่อกระตุ้นอุปสงค์ (demand) ภายในประเทศคือ
 - สนับสนุนให้โรงพยาบาลและโรงเรียน ใช้อาหารออร์แกนิกส์ในการดูแลผู้ป่วย และเด็กในโรงเรียน
 - สนับสนุนการใช้อาหารออร์แกนิกส์ในองค์กรภาครัฐ ซึ่งต่อไปกระทรวงพาณิชย์จะร่วมมือกับ สสส. เพื่อผลักดันด้านนี้
 - แม่โจ้ควรให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ พม่า โดยการประสานด้านความรู้ให้กับประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ เนื่องจากพม่ามีทั้งแรงงาน พื้นที่และวัตถุดิบ แต่ยังขาดองค์ความรู้ (Know How) ดังนั้นแม่โจ้ควรเชื่อมโยงกับพม่าเพื่อสร้างบทบาทร่วม และเพื่อก้าวไปสู่ความเป็น AEC

- การเปิดเสรีอาเซียนอาจทำให้สุขภาพของคนไทยแย่ลง เนื่องจากสินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ จะถูกเคลื่อนย้ายอย่างเสรี ดังนั้นเราควรมีมาตรการป้องกันด้านการรักษาสุขภาพของคนไทยร่วมด้วย
 - สินค้าเกษตรที่ส่งไปยังประเทศในแถบยุโรปถูกตีกลับเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากพบสารตกค้างและคุณภาพสินค้าไม่ตรงตามมาตรฐาน ดังนั้นเราควรให้ความสำคัญกับคุณภาพของวัตถุดิบ และคุณภาพการจัดส่งร่วมด้วย
 - **ควรผลักดันให้เกิด medical wellness hub** เพื่อดึงดูดกลุ่มคนที่มีกำลังทรัพย์จากต่างประเทศ ซึ่งมักจะให้ความสำคัญกับสุขภาพ ดังนั้นธุรกิจที่ควรให้ความสำคัญคือ ธุรกิจสปาที่เน้นออยแกนิคส์ การนวดแผนไทย สถานพักฟื้น สถานพักพิงของผู้ป่วย เป็นต้น
 - สิ่งที่ประเทศไทยยังขาดคือ การพัฒนาบุคลากรของประเทศเพื่อรองรับการก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียน ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรมีบทบาทร่วมกับกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง **เพื่อสร้างและพัฒนาศักยภาพของคนเพื่อรองรับความเป็นประชาคมอาเซียน**
 - กระทรวงพาณิชย์จะผลักดันด้านเกษตรอินทรีย์โดยการเสนอต่อรัฐบาลให้มีการจัดตั้งกองทุนการค้าเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ
 - ควรมีการรวบรวมศูนย์หรือเครือข่ายด้านเกษตรอินทรีย์ต่างๆ ที่มีอยู่กระจัดกระจายเป็นจำนวนมากให้เป็นองค์กรเดียว เพื่อให้การประสานงานจากภาครัฐผู้องค์กรต่างๆ เหล่านี้เป็นไปได้ง่ายขึ้น
 - แม่ใจควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ e-learning ด้านเกษตรอินทรีย์ เผยแพร่สู่สาธารณชน และแปลงองค์ความรู้ต่างๆ ให้เป็นภาษาของประเทศอาเซียน
7. มหาวิทยาลัยแม่ใจควรดำเนินการเพื่อการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์ของชาติดังต่อไปนี้
- แม่ใจควรเป็น **“มหาวิทยาลัยด้านการเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจรแห่งอาเซียน”** โดยกระทรวงพาณิชย์ยินดีจะช่วยเหลือในด้านการตลาดและการหาลูกค้า เนื่องจากแม่ใจมีศักยภาพทั้งในด้านพื้นที่ องค์ความรู้ แปลงทดลอง โรงแรม แต่ควรเสริมความเป็นออยแกนิคส์ เช่น สปา wellness อาหารออยแกนิคส์ ตลาดสีเขียว ร้านอาหารสีเขียวที่ครบวงจร เน้นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ด้านสุขภาพ และฟาร์มสเตย์
 - แม่ใจจะสามารถ Go green organic โดยการ**จัดประชุมด้านออยแกนิคส์ระดับประเทศ และอาเซียน**
 - จัดให้มี**ศูนย์ข้อมูลด้านออยแกนิคส์แห่งชาติที่แม่ใจ** ควรประกอบด้วยฐานข้อมูลด้านการผลิต การตลาด องค์ความรู้และด้านเครือข่าย
 - **ควรมีโครงการแลกเปลี่ยนนักวิชาการด้านออยแกนิคส์ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน**
 - แม่ใจควรมีโครงการ**ช่วยเหลือมหาวิทยาลัยในอาเซียนด้านการเกษตร** ซึ่งในเบื้องต้นแม่ใจควรมีการสำรวจศักยภาพของตนเองก่อนว่าจะเน้นหรือให้ความสำคัญกับสิ่งใดบ้าง

- จัดให้มี green shop และขยายธุรกิจในรูปแบบเฟรนไชส์ ซึ่งคณะบริหารธุรกิจของแม่โจ้ ควรเข้ามามีบทบาทอย่างยิ่ง และอาจขยายไปยังประเทศ พม่า ลาว เขมร บังคลาเทศ เป็นต้น
- สร้างความเชื่อมโยงและทำงานเป็นเครือข่ายด้านเกษตรอินทรีย์กับองค์กรท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. เพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน
- ส่งเสริมความเป็นเกษตรเชิงอุตสาหกรรม ควรขยายแม่โจ้จากการผลิตวัตถุดิบเพียงอย่างเดียวให้เป็นเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร เช่น เรื่องปุ๋ย ควรมีทั้งการผลิตและเสริมด้านการตลาด เพื่อให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้กับนักศึกษาแบบองค์รวมได้

รศ.นิพนธ์ ไชยมงคล

ควรมีการบูรณาการงานต่างๆร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในแบบองค์รวม และสามารถส่งเสริมเกษตรกรได้ครบทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งจุดอ่อนของไทยคือเรื่องการตลาด ดังนั้นกระทรวงพาณิชย์ควรผลักดันกฎหมายด้านเกษตรอินทรีย์รองรับ

นพ.สุนทร สุริยพงศกร

1. กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินการเรื่องอาหารปลอดภัย โดยกำหนดให้โรงพยาบาลของโรงพยาบาลจะต้องใช้วัตถุดิบที่ปลอดภัย และได้รับการรับรอง
2. มีการรณรงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและให้ความสำคัญด้านเกษตรอินทรีย์
3. นโยบายเกษตรอินทรีย์ของภาครัฐต้องชัดเจนควรกำหนดตลาดให้ชัดเจน ไม่ควรให้ความสำคัญกับตลาดต่างประเทศมากเกินไป ควรมองตลาดในประเทศเป็นหลัก และกำหนดกฎหมายมารองรับ

คุณสุภา ไยเมือง

1. การที่แม่โจ้กำหนดนิยามว่าเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งชีวิต” ควรระบุให้ชัดเจนว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งชีวิตเพื่อใคร จะผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองอะไร
2. การพัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ ควรมีผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) เข้ามามีส่วนร่วมอย่างมาก
3. นวัตกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน ย่อมมาจากชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรสร้างเทคโนโลยีร่วมกับชุมชน และคิดค้นสิ่งใหม่ๆที่ไม่เป็นประโยชน์เฉพาะกลุ่มธุรกิจเอกชน ควรสร้างนวัตกรรมที่สนองต่อกลุ่มคนเล็กๆที่กระจายอยู่ในสังคมไทย
4. ด้านหลักสูตร ควรให้ความสำคัญกับระบบของอาหาร ดังนั้นงานวิจัยหรือการศึกษาใหม่ๆ จะต้องเพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหาร การรักษาพันธุ์พืช ระบบการผลิตที่ชุมชนสามารถเป็นเจ้าของ ปัจจัยการผลิต ส่งเสริมการวิจัยที่ทำให้ห่วงโซ่อาหารให้สั้นลง

5. ให้ความสำคัญกับการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องโลกร้อนและภัยพิบัติต่างๆ ซึ่งจะสามารถสร้างความมั่นคงของประเทศ

คุณวิมลรัตน์ วรรณวิเศษ

1. ปัญหาสำคัญด้านการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ คือค่าใช้จ่ายในการรับรองมาตรฐานสากลค่อนข้างสูง
2. ควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มเกษตรกรและต่างประเทศ

ตัวแทนจากองค์กรอิสระด้านเกษตรอินทรีย์

1. ควรสร้างเครือข่ายกับภาคประชาสังคม โดยเฉพาะกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง
2. ควรสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาสังคมในการผลักดัน organic movement

ดร.อัญชลี สงวนพงษ์

นวัตกรรมต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ทำงานวิจัย และผู้ใช้งานวิจัย ดังนั้นแนวทางที่แม่โจ้ควรดำเนินการ มีดังต่อไปนี้คือ

1. สร้างบทบาทแก้ไขปัญหาภาคการผลิตของเกษตรกร critical point ไปสู่ critical mass
2. ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาการขาดความรู้ด้านบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกร ให้มีการเชื่อมโยงระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิต
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันจัดทำฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ที่เป็นปัจจุบัน เพื่อไม่ให้เกิดงานวิจัยซ้ำ
4. สร้างสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันให้แก่คนในองค์กร แนวทางคืออาจมี Roadmap หลายทางเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน แล้วขับเคลื่อนไปที่ละส่วนแบบเร่งด่วน

คุณอรุณี เวียงแสง

เพื่อให้แม่โจ้เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ควรดำเนินการดังนี้

1. ส่งเสริมการทำงานในระดับเครือข่ายและระดับเกษตรกรรายย่อย
2. ให้ความสำคัญกับชุมชนนักวิจัยในท้องถิ่น การศึกษาวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่ใช้ในพื้นที่ชุมชนได้จริง
3. งานวิจัยด้านการตลาดเกษตรอินทรีย์ในไทยยังมีจำนวนน้อย ควรมีการกำหนดตลาด และเป้าหมายที่ชัดเจนทั้งในและต่างประเทศ
4. ความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์สูงแต่ความสามารถในการผลิตต่ำ ดังนั้นแม่โจ้จะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาในจุดนี้อย่างไร

รศ.ดร.อานัฐ ตันโช

1. ประเทศไทยมีข้อจำกัดในการทำเกษตรอินทรีย์พื้นที่เหมาะสมที่ทำเกษตรอินทรีย์ของไทยมีเพียงร้อยละ 14
2. พื้นที่อินทรีย์วัตถุของไทยต่ำ เนื่องจากประเทศไทยมีการใช้เคมีมากและเป็นเวลานาน

อ.สมคิด แก้วทิพย์

1. สร้างความรู้ันวัตกรรม หลักสูตร การเรียนการสอน การถ่ายทอดผลงานทางวิชาการใหม่ด้านเกษตรอินทรีย์
2. จัดระบบธุรกิจการตลาดและมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์

สรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย

กลุ่มที่ 1 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือ

แนวทางการผลักดันและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือ (เริ่มต้นจากการดำเนินการในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ควรมีแนวทางดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. มีหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในภาพรวมทั้งหมด
2. จัดทำศูนย์ข้อมูลด้านเกษตรอินทรีย์ในเขตภาคเหนือตอนบนที่เป็นปัจจุบัน ประกอบด้วย ฐานข้อมูลด้านบุคลากร พื้นที่ กิจกรรม การตลาด และเทคโนโลยี เป็นต้น
3. สร้างมหาวิทยาลัยเป็นต้นแบบด้านเกษตรอินทรีย์ ดังนี้
 - 1) จัดพื้นที่ (zoning) เพื่อดำเนินงานด้านเกษตรอินทรีย์ภายในมหาวิทยาลัย
 - 2) มหาวิทยาลัยเป็นผู้ประสานและถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้สู่ชุมชนแบบครบวงจร เช่น การแปรรูป การตลาด บัญชี การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อินทรีย์ เป็นต้น
 - 3) สร้างความร่วมมือด้านการตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์กับชุมชน
 - 4) ส่งเสริมความมีส่วนร่วมด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน
4. สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านเกษตรอินทรีย์ที่เข้มแข็ง โดยแม่โจ้เป็นผู้ประสานและจัดเวทีให้หน่วยงานต่าง ๆ มาลงนามความร่วมมือร่วมกัน
5. เปลี่ยนทัศนคติของคนในชุมชนที่มีต่อเกษตรอินทรีย์ โดยวิธีการสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

กลุ่มที่ 2 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับชาติ

แนวทางการผลักดันและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับชาติ ควรมีแนวทางดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. จัดทำศูนย์ข้อมูลและแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ โดยมีแนวทางดังนี้
 - 1) มีการกำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์การใช้ข้อมูลระดับชาติที่ชัดเจน
 - 2) ฐานข้อมูลระดับพื้นที่ต้องเป็นฐานข้อมูลที่ชาวบ้านสามารถใช้ได้
 - 3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลงานวิจัย และนักวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับชาติ โดยแม่โจ้ควรทำงานร่วมกับ สกว. ในการจัดการองค์ความรู้ เช่น ฐานข้อมูลการวิจัย การกำหนดโจทย์วิจัย ศูนย์เรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และวิทยากร
2. การสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และงานวิจัย
 - 1) นักวิชาการ รวมทั้งภาครัฐ และเอกชน ควรให้ความสนใจกับเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์มากขึ้น
 - 2) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

- 3) ให้ความสำคัญกับการวิจัยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก (Climate change) โดยเปิดโอกาสให้นักวิจัยทุกสาขาเข้ามามีส่วนร่วม
- 4) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การวิจัยให้ชัดเจนสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์
- 5) จัดทำ platform เพื่อเชื่อมโยงงานวิจัย โดยบูรณาการงานวิจัยในด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน
- 6) ควรให้คนไทยตระหนักถึงความสำคัญของเกษตรอินทรีย์ ตั้งแต่เยาวชน เกษตรกร ผู้บริโภค และผู้บริหารของชาติ โดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ถ่ายทอดออกมาในรูปของสื่อ เช่น e-learning การ์ตูน เป็นต้น
- 7) แหล่งทุนวิจัยจากภายนอก ควรให้ความสำคัญกับการวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์มากขึ้น (ปัจจุบันได้รับการจัดสรรน้อยมาก)
- 8) ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจผลงานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ควรมีความเชี่ยวชาญด้านเกษตรอินทรีย์
- 9) ควรมีเจ้าภาพในการประสานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมที่เห็นความสำคัญกับเกษตรอินทรีย์ แล้วนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล

3. ด้านระบบมาตรฐานและธุรกิจเกษตรอินทรีย์

- 1) รัฐบาลควรผลักดันอย่างจริงจัง โดยจัดสรรงบประมาณ และมอบหมายให้แต่ละทุกภาคส่วนทำงานโดยเชื่อมโยงบูรณาการกัน ทั้งระดับหน่วยงาน องค์กร ตลอดจนเกษตรกร
- 2) ประเทศไทยควรกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียว เช่น Organic Thailand
- 3) ควรพัฒนารูปแบบตลาดที่หลากหลาย โดยพิจารณาตามความต้องการของแต่ละท้องถิ่น
- 4) ปัญหาสำคัญด้านเกษตรอินทรีย์ของชาติคือปัญหาด้านการผลิต เนื่องจากมีข้อจำกัด เช่น ระบบหนี้สินทำให้ชาวบ้านไม่กล้าตัดสินใจทำเกษตรอินทรีย์
- 5) การพัฒนาธุรกิจเกษตรอินทรีย์ต้องเน้นกลุ่มเป้าหมายภายในประเทศ
- 6) พัฒนากลไกให้เกิดระบบการค้าที่เป็นธรรม (Fair Trade)
- 7) ส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถกำหนดระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เองได้
- 8) ต้องสร้างกลไกการเชื่อมโยงองค์ความรู้กับความต้องการของตลาด เช่น น้ำหอมกล้วยไม้อินทรีย์ ออริกาโนอินทรีย์

กลุ่มที่ 3 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับอาเซียน

แนวทางการผลักดันและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับอาเซียน ควรมีแนวทางดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดทำแผนแม่บทด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับอาเซียน

2. กำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของอาเซียน (ASEAN Standard)
3. ส่งเสริมความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มประเทศอาเซียน ทั้งด้านการผลิต การตลาด และด้านบุคลากร
4. จัดตั้งศูนย์พัฒนาผลิตภัณฑ์ นวัตกรรม และศูนย์ฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศ
5. ศึกษาศักยภาพด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์ของไทย และระบบและการผลิตเกษตรอินทรีย์ ของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำ Best Practice หรือต้นแบบองค์ความรู้เกษตรอินทรีย์
6. จัดงาน Expo เกษตรอินทรีย์ และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประเทศอาเซียน ด้าน การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์
7. สร้าง Organic Farm
8. จัดทำฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ที่ครอบคลุมทุกด้าน
9. เพิ่มศักยภาพในการผลิตด้านเกษตรอินทรีย์ของประเทศ โดยการเปลี่ยนแนวคิด Economic Paradigm และสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบในการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร
10. รัฐบาลควรพัฒนาภาวะเปิยบและขับเคลื่อนเชิงนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์ เช่น ผลักดัน ประเทศกลุ่มอาเซียนรวมตัวกัน เพื่อสร้างอำนาจในการเจรจาต่อรองราคาในตลาดสินค้า เกษตรอินทรีย์กับภูมิภาคอื่น

สิ่งที่แม่โจ้ควรดำเนินการ มีดังนี้

1. จัดทำหลักสูตร แลกเปลี่ยนนักศึกษา และนักวิชาการ ตลอดจนพัฒนาวิทยุวิจัยร่วมกับกลุ่ม ประเทศอาเซียน
2. ส่งเสริมให้แม่โจ้เป็น Hub ด้านเกษตรอินทรีย์
3. มีระบบกลไกการขับเคลื่อนเชิงระบบ
4. นำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาถ่ายทอดในรูปแบบ E-Learning / E-Book
6. ผลักดันให้เกิดการวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกับประเทศอาเซียน
7. สร้างความเข้มแข็งด้านเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ
8. จัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์แม่โจ้
9. จัดงาน Expo ด้านเกษตรอินทรีย์

สรุปข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนาช่วงบ่าย

รองปลัดกระทรวงพาณิชย์

1. สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเครือข่ายเกษตรกร โดยการลดจำนวนชมรมเครือข่ายต่างๆ ที่มีอยู่มาก แนวทางคืออาจรวมตัวกันเป็นสมาคมเพื่อให้องค์กรมีขนาดใหญ่ขึ้นและส่งเสริมให้กลุ่มเหล่านี้มีบทบาทในเวทีใหญ่ๆ ระดับประเทศ
2. แม่ใจควรเป็นผู้ประสานงานที่สำคัญ ให้กับกระทรวงพาณิชย์และกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ต่างๆ ในพื้นที่
3. ควรมีฐานข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ด้านเครือข่าย ผู้ประกอบการและผู้บริโภค เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจให้กับกระทรวงพาณิชย์
4. พลิกดัน Wellness service sector โดยให้ความสำคัญกับระบบเกษตรอินทรีย์ที่เป็นธรรม (green fair)

ส่วนที่ 3

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจโครงการ

สรุปผลประเมินความพึงพอใจ

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “มหาวิทยาลัยแม่โจ้กับการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์ของชาติ”

วันที่ ๒๔-๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕

ณ ศูนย์การศึกษาและฝึกอบรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

การสัมมนาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อทิศทางและแนวทางการพัฒนาในด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัย อันประกอบไปด้วยผู้เข้าร่วมจาก 2 ส่วน ดังนี้คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก ได้แก่ ภาครัฐ เอกชน กลุ่มเครือข่ายที่ดำเนินการด้านเกษตรอินทรีย์ ผู้แทนจากชุมชน ตลอดจนองค์กรอิสระต่างๆ 2) บุคคลภายในมหาวิทยาลัย ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย บุคลากร และผู้เชี่ยวชาญภายในมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ผู้จัดสัมมนา คือ กองแผนงานมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ใช้แบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะนี้ต่อไป โดยผู้เข้าร่วมสัมมนากรอกแบบสำรวจความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ ทั้งสิ้นจำนวน 52 คน จากผู้เข้าร่วมทั้งหมด 139 คน (คิดเป็นร้อยละ 37.41) มีผลการประเมินความพึงพอใจในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจต่อโครงการ

จากผลการประเมินพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “มหาวิทยาลัยแม่โจ้กับการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์ของชาติ” ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อโครงการเฉลี่ยในทุกประเด็นอยู่ใน **ระดับมากที่สุด (4.37 คิดเป็นร้อยละ 87.41)** หากพิจารณาภาพรวมแต่ละด้านผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น โดยประเด็นด้านความเหมาะสมของสถานที่/ระยะเวลา/อาหาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.44) ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
ด้านสถานที่ / ระยะเวลา / อาหาร	4.44	มากที่สุด
ด้านภาพรวมในการจัดสัมมนา	4.32	มากที่สุด
ด้านเนื้อหาและประโยชน์ที่ได้รับ	4.36	มากที่สุด
ความพึงพอใจและประโยชน์ในภาพรวม	4.42	มากที่สุด

หากพิจารณาในประเด็นความพึงพอใจในแต่ละประเด็นย่อย มีผลการสำรวจความพึงพอใจดังนี้ ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น โดยระดับที่สูงที่สุดคือ ความเหมาะสมของสถานที่ (เฉลี่ย 4.62) รองลงมาได้แก่ ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก(เฉลี่ย 4.46),ความเหมาะสมด้านเนื้อหาเกี่ยวกับเป้าหมายการสัมมนา (เฉลี่ย 4.46) ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลำดับ	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1	ความเหมาะสมของสถานที่	4.62	มากที่สุด
2	ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก	4.46	มากที่สุด
3	ความเหมาะสมระยะเวลาในการสัมมนา	4.31	มากที่สุด
4	ความเหมาะสมอาหาร/เครื่องดื่ม	4.38	มากที่สุด
5	ความเหมาะสมของรูปแบบในการจัดสัมมนา	4.38	มากที่สุด
6	ความเหมาะสมของการแบ่งกลุ่มย่อย	4.23	มากที่สุด
7	ความเหมาะสมของสถานที่ศึกษาดูงาน	4.23	มากที่สุด
8	บรรยากาศในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.46	มากที่สุด
9	ความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ	4.31	มากที่สุด
10	การติดต่อประสานงานและการให้บริการของเจ้าหน้าที่	4.31	มากที่สุด
11	ความเหมาะสมด้านเนื้อหาเกี่ยวกับเป้าหมายการสัมมนา	4.46	มากที่สุด
12	มหาวิทยาลัยได้ทิศทางและแผนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจน	4.23	มากที่สุด
13	ทิศทางที่ได้ตรงกับศักยภาพและอัตลักษณ์ด้านการเกษตร	4.38	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.37	มากที่สุด
ความพึงพอใจและประโยชน์ในภาพรวม		4.42	มากที่สุด

2. ในภาพรวมท่านรู้สึกอย่างไรต่อการเข้าร่วมโครงการนี้

1. เห็นด้วยที่แม่ใจให้ความสำคัญกับเกษตรอินทรีย์เป็นวาระที่สำคัญ
2. ควรผลักดันให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
3. ได้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานและการสร้างเครือข่ายงานด้านเกษตรอินทรีย์กับภายนอก
4. เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติ

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. แม่ใจมีความพร้อมและศักยภาพในทุกด้านสามารถผลักดันได้ทันที
2. ผู้บริหารของหน่วยงานไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกำหนดแผนงานโครงการ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อทิศทางการพัฒนา
3. ผู้เข้าร่วมจากภายในซึ่งนับว่าเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเข้าร่วมจำนวนน้อย ดังนั้นควรสร้างความตระหนักให้บุคลากรภายในเห็นความสำคัญของการเข้าร่วม
4. ควรผลักดันด้านเกษตรอินทรีย์ให้สัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม
5. ควรจัดสัมมนาในลักษณะนี้อีกอย่างต่อเนื่อง
6. ควรมีร้านอาหารที่ใช้วัตถุดิบที่เป็นเกษตรอินทรีย์จำหน่ายให้นักศึกษาและบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย

หมายเหตุ : การแบ่งช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย สำหรับการสรุปผลการประเมินระดับความพึงพอใจ

ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.80	ระดับน้อยที่สุด 20-36
ค่าเฉลี่ย 1.81 ถึง 2.60	ระดับน้อย 37-52
ค่าเฉลี่ย 2.61 ถึง 3.40	ระดับปานกลาง 53-68
ค่าเฉลี่ย 3.41 ถึง 4.20	ระดับมาก 69-84
ค่าเฉลี่ย 4.21 ถึง 5.00	ระดับมากที่สุด 85-100

ส่วนที่ 4 ภาคผนวก
เอกสารประกอบการสัมมนา

ประกอบด้วย :

1. เอกสารประกอบการสัมมนา มีดังนี้
 - สถานการณ์เกษตรอินทรีย์
 - “ร่าง” แผนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์
 - ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. รายชื่อผู้เข้าร่วม
3. ภาพกิจกรรม

สถานการณ์เกษตรอินทรีย์

๑. ความหมาย แนวคิด หลักการเกษตรอินทรีย์

เกษตรอินทรีย์ คือ ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใย ด้วยความยั่งยืนทั้งทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้นหลักที่การปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศการเกษตร เกษตรอินทรีย์ลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และ เวชภัณฑ์สำหรับสัตว์ แต่ในขณะเดียวกัน เกษตรอินทรีย์พยายามประยุกต์กลไกและ วัฏจักรธรรมชาติในการเพิ่มผลผลิต และพัฒนาความต้านทานต่อโรคของพืชและสัตว์เลี้ยง หลักการเกษตรอินทรีย์นี้เป็นหลักการสากล ที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ-สังคม ภูมิอากาศ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย^{๑๑/}

เกษตรอินทรีย์เป็นรูปแบบหนึ่ง ภายใต้ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งรูปแบบการเกษตรภายใต้ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มีหลายรูปแบบเช่น เกษตรกรรมธรรมชาติ วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘)

แนวคิด

แนวคิดพื้นฐานของเกษตรอินทรีย์คือ การบริหารจัดการการผลิตทางการเกษตรแบบองค์รวม ซึ่งแตกต่างอย่างชัดเจนจากการเกษตรแผนใหม่ที่มุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตชนิดใดชนิดหนึ่งสูงสุด โดยการพัฒนาเทคนิคต่างๆ เกี่ยวกับการให้ธาตุอาหารพืชและป้องกันกำจัดสิ่งมีชีวิตอื่นที่อาจมีผลในการทำให้พืชที่ปลูกมีผลผลิตลดลง แนวคิดเช่นนี้เป็นแนวคิดแบบแยกส่วน เพราะแนวคิดนี้ตั้งอยู่บนฐานการมองว่าการเพาะปลูกไม่ได้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ดังนั้นการเลือกชนิดและวิธีการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ มุ่งเฉพาะแต่การประเมินประสิทธิผลต่อพืชหลักที่ปลูก โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากร การเกษตรหรือนิเวศการเกษตร สำหรับเกษตรอินทรีย์ซึ่งเป็นการเกษตรแบบองค์รวมจะให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน, การรักษาแหล่งน้ำให้สะอาด และการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของฟาร์ม ทั้งนี้เพราะแนวทางเกษตรอินทรีย์อาศัยกลไกและกระบวนการของระบบนิเวศในการทำการผลิต ดังนั้นเกษตรอินทรีย์จะประสบความสำเร็จได้ เกษตรกรจำเป็นต้องเรียนรู้กลไกและกระบวนการของระบบนิเวศ

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เกษตรอินทรีย์จึงปฏิเสธการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และปุ๋ยเคมี เนื่องจากสารเคมีการเกษตรเหล่านี้มีผลกระทบต่อกลไกและกระบวนการของระบบนิเวศ นอกเหนือจากการปฏิเสธการใช้สารเคมีการเกษตรแล้ว เกษตรอินทรีย์ยังให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลของวงจรของธาตุอาหาร, การประหยัดพลังงาน, การอนุรักษ์ระบบนิเวศการเกษตร และการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งถือได้ว่าเกษตรอินทรีย์เป็นการบริหารจัดการฟาร์มเชิงบวก (positive management) และการจัดการเชิงบวกนี้เองที่ทำให้เกษตรอินทรีย์แตกต่างอย่างสำคัญจากการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมีแบบปล่อยปะละเลย หรือเกษตรปลอดสารเคมีและเกษตรไร้สารพิษ

เนื่องจากเกษตรอินทรีย์เป็นการเกษตรที่ให้ความสำคัญกับการทำฟาร์มเชิงสร้างสรรค์ (เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศการเกษตรในไร่นา) ดังนั้นเกษตรกรที่หันมาทำเกษตรอินทรีย์จึงจำเป็นต้องพัฒนาการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและกระบวนการจัดการฟาร์มของตนเพิ่มขึ้นด้วย ผลที่ตามมาคือเกษตรอินทรีย์จึงเป็นแนวทางการเกษตรที่ตั้งอยู่บนกระบวนการแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา เพราะเกษตรกรต้องสังเกต, ศึกษา, วิเคราะห์-สังเคราะห์ และสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการทำการเกษตรของฟาร์มตนเอง ซึ่งจะมีเงื่อนไขทั้งทางกายภาพ (เช่น ลักษณะของดิน ภูมิอากาศ และภูมิโนเวศ) รวมถึงเศรษฐกิจ-สังคมที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น เพื่อคัดสรรและพัฒนาแนวทางเกษตรอินทรีย์ที่เฉพาะและเหมาะสมกับฟาร์มของตัวเองอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ เกษตรอินทรีย์ยังให้ความสำคัญกับเกษตรกรผู้ผลิตและชุมชนท้องถิ่น เกษตรอินทรีย์มุ่งหวังที่จะสร้างความมั่นคงในการทำการเกษตรสำหรับเกษตรกร ตลอดจนอนุรักษ์และฟื้นฟูวิถีชีวิตของชุมชนเกษตรกรรม วิธีการผลิตของเกษตรอินทรีย์เป็นวิธีการผลิตที่เกษตรกรต้องอ่อนน้อมและเรียนรู้ในการดัดแปลงการผลิตของตนให้เข้ากับวิถีธรรมชาติ อาศัยกลไกธรรมชาติเพื่อทำการเกษตร ดังนั้นวิธีการผลิตเกษตรอินทรีย์จึงเป็นวิถีแห่งการเคารพและพึ่งพิงธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนเกษตรพื้นบ้านของสังคมไทย

แต่ในขณะเดียวกัน เกษตรอินทรีย์ก็ไม่ได้ปฏิเสธการผลิตเพื่อการค้า เพราะตระหนักว่าครอบครัวเกษตรกรส่วนใหญ่จำเป็นต้องพึ่งพาการจำหน่ายผลผลิตเพื่อเป็นรายได้ในการดำรงชีพ ขบวนการเกษตรอินทรีย์พยายามส่งเสริมการทำการตลาดผลผลิตเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระหว่างประเทศ โดยการตลาดท้องถิ่นอาจมีรูปแบบที่หลากหลายตามแต่เงื่อนไขทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้น เช่น ระบบชุมชนสนับสนุนการเกษตร (Community Support Super Mai Agriculture - CSSMA) หรือระบบอื่นๆ ซึ่งมาจากปะเทศใดในโลก ที่มีหลักการในลักษณะเดียวกัน ส่วนตลาดที่ห่างไกลออกไปจากผู้ผลิต ขบวนการเกษตรอินทรีย์ได้พยายามพัฒนามาตรฐานการผลิตและระบบการตรวจสอบรับรองที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคได้ว่า ทุกขั้นตอนของการผลิต แปรรูป และการจัดการนั้นเป็นการทำงานที่พยายามอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรักษาคุณภาพของผลผลิตให้เป็นธรรมชาติเดิมมากที่สุด

โดยสรุปจะเห็นว่า เกษตรอินทรีย์เป็นระบบเกษตรที่มีลักษณะเป็นองค์รวม ที่ให้ความสำคัญในเบื้องต้นกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศการเกษตร และทรัพยากรธรรมชาติ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ได้ละเลยมิติด้านสังคมและเศรษฐกิจ เพราะความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมไม่อาจดำรงอยู่ได้ โดยแยกออกจากความยั่งยืนทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร^{๑๑/}

หลักการเกษตรอินทรีย์

หลักการสำคัญ ๔ ข้อของเกษตรอินทรีย์ คือ สุขภาพ, นิเวศวิทยา, ความเป็นธรรม, และการดูแลเอาใจใส่ (health, ecology, fairness and care)

(ก) มิติด้านสุขภาพ เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องส่งเสริมและสร้างความยั่งยืนให้กับสุขภาพอย่างเป็นองค์รวมของดิน พืช สัตว์ มนุษย์ และโลกสุขภาวะของสิ่งมีชีวิตแต่ละปัจเจกและของชุมชน เป็น

หนึ่งเดียวกันกับสุขภาพของระบบนิเวศ การที่ผืนดินมีความอุดมสมบูรณ์จะทำให้พืชพรรณต่างๆ แข็งแรง มีสุขภาพที่ดี ส่งผลต่อสัตว์เลี้ยงและมนุษย์ที่อาศัยพืชพรรณเหล่านั้นเป็นอาหาร สุขภาพเป็นองค์รวมและเป็นปัจจัยที่สำคัญของสิ่งมีชีวิต การมีสุขภาพที่ดีไม่ใช้การปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ แต่รวมถึงภาวะแห่งความเป็นอยู่ที่ดีของกายภาพ จิตใจ สังคม และสภาพแวดล้อมโดยรวม ความแข็งแรง ภูมิคุ้มกัน และความสามารถในการฟื้นตัวจากความเสื่อมถอยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสุขภาพที่ดี

บทบาทของเกษตรอินทรีย์ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตในไร่นา การแปรรูป การกระจายผลผลิต หรือการบริโภค ต่างก็มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตทั้งปวง ตั้งแต่สิ่งมีชีวิตที่มีขนาดเล็กสุดในดินจนถึงตัวมนุษย์เราเอง เกษตรอินทรีย์จึงมุ่งที่จะผลิตอาหารที่มีคุณภาพสูง และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อสนับสนุนให้มนุษย์ได้มีสุขภาพที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ เกษตรอินทรีย์จึงเลือกที่จะปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เวชภัณฑ์สัตว์ และสารปรุงแต่งอาหาร ที่อาจมีอันตรายต่อสุขภาพ

(ข) มิติด้านนิเวศวิทยา เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของระบบนิเวศวิทยา และวัฏจักรแห่งธรรมชาติ การผลิตการเกษตรจะต้องสอดคล้องกับวิถีแห่งธรรมชาติ และช่วยให้ระบบ และวัฏจักรธรรมชาติเพิ่มพูนและยั่งยืนมากขึ้นหลักการเกษตรอินทรีย์ในเรื่องนี้ตั้งอยู่บนกระบวนการที่มองเกษตรอินทรีย์ในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของระบบนิเวศที่มีชีวิต ดังนั้น การผลิตการเกษตรจึงต้องพึ่งพาอาศัยกระบวนการทางนิเวศวิทยาและวงจรของธรรมชาติ โดยการเรียนรู้และสร้างระบบนิเวศสำหรับให้เหมาะสมกับการผลิตแต่ละชนิด ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของการปลูกพืช เกษตรกรจะต้องปรับปรุงดินให้มีชีวิต หรือในการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะต้องใส่ใจกับระบบนิเวศโดยรวมของฟาร์ม หรือในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เกษตรกรต้องใส่ใจกับระบบนิเวศของบ่อเลี้ยง

การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ หรือแม้แต่การเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่า จะต้องสอดคล้องกับวัฏจักรและสมดุลทางธรรมชาติ แม้ว่าวัฏจักรธรรมชาติจะเป็นสากล แต่อาจจะมีลักษณะเฉพาะท้องถิ่นได้ ดังนั้น การจัดการเกษตรอินทรีย์จึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขท้องถิ่น ภูมินิเวศ วัฒนธรรม และเหมาะสมกับขนาดของฟาร์ม เกษตรกรควรใช้ปัจจัยการผลิตและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการใช้ซ้ำ การหมุนเวียน เพื่อที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน

ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ควรสร้างสมดุลของนิเวศการเกษตร โดยการออกแบบระบบการทำฟาร์มที่เหมาะสม การฟื้นฟูระบบนิเวศท้องถิ่น และการสร้างความหลากหลายทั้งทางพันธุกรรมและกิจกรรมทางการเกษตร ผู้คนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริโภคผลผลิต เกษตรอินทรีย์ควรช่วยกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งในแง่ของภูมินิเวศ สภาพบรรยากาศ นิเวศท้องถิ่น ความหลากหลายทางชีวภาพ อากาศ และน้ำ

(ค) มิติด้านความเป็นธรรม เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องอยู่บนความสัมพันธ์ที่มีความเป็นธรรมระหว่างสิ่งแวดล้อมโดยรวมและสิ่งมีชีวิต

ความเป็นธรรมนี้รวมถึงความเท่าเทียม การเคารพ ความยุติธรรม และการมีส่วนร่วมในการปกป้องพิทักษ์โลกที่เราอาศัยอยู่ ทั้งในระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง และระหว่างมนุษย์กับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ

ในหลักการด้านนี้ ความสัมพันธ์ของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและการจัดการผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในทุกระดับควรมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งเกษตรกร คนงาน ผู้แปรรูป ผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้า และผู้บริโภค ทุกคนควรได้รับโอกาสในการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการรักษาอธิปไตยทางอาหาร และช่วยแก้ไขปัญหาความยากจน เกษตรอินทรีย์ควรมีเป้าหมายในการผลิตอาหารและผลผลิตการเกษตรอื่นๆ ที่เพียงพอ และมีคุณภาพที่ดี

ในหลักการข้อนี้หมายถึงการปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสภาพการเลี้ยงให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการทางธรรมชาติของสัตว์ รวมทั้งดูแลเอาใจใส่ความเป็นอยู่ของสัตว์อย่างเหมาะสม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่นำมาใช้ในการผลิตและการบริโภคควรจะต้องดำเนินการอย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งทางสังคมและทางนิเวศวิทยา รวมทั้งต้องมีการอนุรักษ์ปกป้องให้กับอนุชนรุ่นหลัง ความเป็นธรรมนี้จะรวมถึงว่า ระบบการผลิต การจำหน่าย และการค้าผลผลิตเกษตรอินทรีย์จะต้องโปร่งใส มีความเป็นธรรม และมีการนำต้นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมาพิจารณาเป็นต้นทุนการผลิตด้วย

(ง) มิติด้านการดูแลเอาใจใส่ การบริหารจัดการเกษตรอินทรีย์ควรจะต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบ เพื่อปกป้องสุขภาพและความเป็นอยู่ของผู้คนทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งพิทักษ์ปกป้องสภาพแวดล้อมโดยรวมด้วย

เกษตรอินทรีย์เป็นระบบที่มีพลวัตและมีชีวิตในตัวเอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ควรดำเนินกิจการต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มผลผลิตในการผลิต แต่ในขณะเดียวกันจะต้องระมัดระวังอย่าให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ จะต้องมีการประเมินผลกระทบอย่างจริงจัง และแม้แต่เทคโนโลยีที่มีการใช้อยู่แล้ว ก็ควรจะต้องมีการทบทวนและประเมินผลกันอยู่เรื่อยๆ ทั้งนี้เพราะมนุษย์เรายังไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างดีพอเกี่ยวกับระบบนิเวศการเกษตร ที่มีความสลับซับซ้อน ดังนั้น เราจึงต้องดำเนินการต่างๆ ด้วยความระมัดระวังเอาใจใส่

ในหลักการนี้ การดำเนินการอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการ การพัฒนา และการคัดเลือกเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในเกษตรอินทรีย์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นใจว่า เกษตรอินทรีย์นั้นปลอดภัยและเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตาม ความรู้ทางวิทยาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ประสบการณ์จากการปฏิบัติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะสมถ่ายทอดกันมาก็อาจมีบทบาทในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้เช่นกัน เกษตรกรและผู้ประกอบการควรมีการประเมินความเสี่ยง และเตรียมการป้องกันจากนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ และควรปฏิเสธเทคโนโลยีที่มีความแปรปรวนมาก เช่น เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม การดัดแปลงพันธุกรรม เทคโนโลยีต่างๆ จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและระบบคุณค่าของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ที่อาจได้รับผลกระทบ และจะต้องมีการปรึกษาหารืออย่างโปร่งใสและมีส่วนร่วม^{๑๑/}

ทำไมต้องเกษตรอินทรีย์

จากรายงานการสำรวจขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ พบว่าประเทศไทยมีเนื้อที่ทำการเกษตรอันดับที่ ๔๘ ของโลก แต่ใช้ยาฆ่าแมลงอันดับ ๕ ของโลก ใช้ยาฆ่าหญ้าอันดับ ๔ ของโลก ใช้ฮอร์โมนอันดับที่ ๔ ของโลก ประเทศไทยนำเข้าสารเคมีสังเคราะห์ทางการเกษตรเป็นเงินปีละกว่า ๓ หมื่นล้านบาท เกษตรกรต้องซื้อปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์เพื่อใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งเป็นต้นทุนการผลิตทางตรงที่เกษตรกรต้องแบกรับ ส่งผลให้ต้องมีการลงทุนต่อไร่สูงและต้องใช้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ราคาผลผลิตไม่ได้ปรับตัวสูงขึ้นตามสัดส่วนของต้นทุนที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรขาดทุนเรื้อรัง มีหนี้สินล้นพ้นตัว ดังนั้น เกษตรอินทรีย์จะเป็นหนทางของการแก้ปัญหาเหล่านี้ได้

การเกษตรสมัยใหม่ หรือเกษตรเชิงเดี่ยวก่อให้เกิดปัญหาทางการเกษตรมากมายดังนี้

- ความอุดมสมบูรณ์ของดินถูกทำลายต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลของธาตุอาหารในดิน
- ต้องใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี จึงจะได้รับผลผลิตเท่าเดิม
- เกิดปัญหาโรคและแมลงระบาด ทำให้เพิ่มความยุ่งยากในการป้องกันและกำจัด
- แม่น้ำและทะเลสาบถูกปนเปื้อนด้วยสารเคมี และความเสื่อมโทรมของดิน
- พบสารเคมีปนเปื้อนในผลผลิตเกินปริมาณเกณฑ์ที่กำหนด ทำให้เกิดภัยจากสารพิษสะสมในร่างกายของผู้บริโภค
- เกิดความไม่สมดุลของระบบนิเวศ สภาพแวดล้อมถูกทำลายเสียหายจนยากจะเยียวยาให้กลับมาคืนดังเดิม
- นอกจากนั้น การเลี้ยงสัตว์แบบอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการเลี้ยงสัตว์จำนวนมากในพื้นที่จำกัด ทำให้เกิดโรคระบาดได้ง่าย จึงต้องใช้ยาปฏิชีวนะจำนวนมาก และต่อเนื่องทำให้มีสารตกค้างในเนื้อสัตว์และไข่ ส่งผลต่อสุขภาพของผู้บริโภคในระยะยาว โรควัวบ้าที่เกิดขึ้นจึงเป็นเสมือนสัญญาณอันตรายที่บอกให้รู้ว่า การเลี้ยงสัตว์แบบอุตสาหกรรมไม่เพียงเป็นการทรมานสัตว์ แต่อาจเป็นภัยคุกคามต่อความอยู่รอดของมนุษย์ด้วย^{๑๑/}

๒. สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของโลก

สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของโลกมีแนวโน้มของการขยายตัวเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕) จนปัจจุบันประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่มีการผลิตเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๑๒๐ ประเทศ มีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละประมาณร้อยละ ๒ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และออสเตรเลีย เป็นประเทศที่มีการผลิตเกษตรอินทรีย์มากที่สุด และในปี ค.ศ. ๒๐๐๕/๒๐๐๖ (พ.ศ. ๒๕๔๘/๒๕๔๙) พบว่าในทวีปเอเชียประเทศอื่น และในละตินอเมริกา ประเทศอาร์เจนตินามีอัตราส่วนการผลิตเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ประเทศต่างๆ ที่เป็นผู้นำในการเกษตรแบบปฏินิวัติเชียวมาก่อนในอดีตและในปัจจุบันก็ยังเป็นประเทศที่มีผลประโยชน์มหาศาลจากอุตสาหกรรมเคมีเกษตร เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น สวิสเซอร์แลนด์ ฯลฯ แต่ประเทศเหล่านี้ก็กลับกลายเป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนจากการเกษตรแบบใช้สาร เคมีมาเป็นการเกษตรอินทรีย์โดยรัฐบาลของประเทศเหล่านั้นได้ประกาศเป็นนโยบายที่จะให้มีการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง เนื่องจากเหตุผลในปัจจุบันที่ประชาชนเกิดความวิตกกังวลในเรื่องปัญหาสุขภาพ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการมุ่งเน้นทิศทางการพัฒนาให้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ในประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป มีแผนการที่จะปรับเปลี่ยนพื้นที่เกษตรกรรมจากการผลิตในระบบเกษตร(เกษตร ปฏินิวัติเชียว)ไปเป็นการเกษตรในระบบอินทรีย์จนถึงระดับร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่การผลิตทางการเกษตรกรรมทั้งหมด ในการผลักดันนโยบายได้จัดทำแผนการส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ การกำหนดมาตรการต่างๆ และการจัดทำโครงการรองรับ เช่น ให้การช่วยเหลืออุดหนุนเกษตรกรที่ต้องการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบการผลิต เกษตรอินทรีย์ การให้บริการความรู้ การส่งเสริมการตลาด รวมทั้งการจัดทำกฎระเบียบเกี่ยวกับมาตรฐานการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์

สถาบันต่างๆ เช่น SOEL, IFOAM, FiBL และ FAO ได้มีความตื่นตัวและให้ความสนใจในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติของการผลิต เกษตรอินทรีย์ ซึ่งสามารถมองเห็นได้จากรายงานความร่วมมือของสถาบันในการจัดเก็บรวบรวม ข้อมูลและสรุปผลข้อมูลของการเกษตรอินทรีย์ทั่วโลกไว้อย่างเป็นระบบมากขึ้น ในหนังสือ The World of Organic Agriculture : Statistic & Emerging Trend ๒๐๐๖ นอกจากนี้ FAO หรือ สถาบันอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ร่วมกับคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ประกาศให้ระบบเกษตรอินทรีย์เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาชนบทแบบยั่งยืนที่มีศักยภาพ นอกจากนี้ธนาคารโลก หรือ World Bank และศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศได้มีการสนับสนุนให้ประเทศที่กำลังพัฒนา เพื่อให้มีความสามารถในการส่งออกผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์เข้าสู่การค้า ระหว่างประเทศมากขึ้น

ความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศที่กำลังพัฒนาแล้วกำลังเติบโตเพิ่มขึ้นมาก เป็นผลให้เกิดการกระจายสินค้าไปยังตลาดค้าปลีก มีแนวโน้มในทิศทางกว้างขวางและเป็นระบบ โดยในประเทศที่พัฒนาแล้วบริษัทค้าปลีกขนาดใหญ่และบริษัทในเครือนำผลิตภัณฑ์ เกษตรอินทรีย์ออกวางจำหน่ายมากขึ้นเป็นการรองรับความต้องการบริโภคสินค้า เกษตรอินทรีย์ที่กำลังขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่นในประเทศแคนาดา บริษัทลอบลอว์ ซึ่งเป็นบริษัทค้าปลีกที่ใหญ่ที่สุดมีการขยับตัวเข้าสู่วงการเกษตรอินทรีย์ ในเชิงรุก รวมทั้งบริษัทขนาดใหญ่ทั้งหลายยังมีการพัฒนาการผลิต โดยพยายามพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ให้เป็นส่วนหนึ่งในภาคธุรกิจของตน จากการสำรวจพบว่าช่องทางการตลาดของอาหารเกษตรอินทรีย์ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เมื่อช่วงทศวรรษที่แล้ว ส่วนใหญ่อยู่ในท้องถิ่นและตลาดค้าเกษตรอินทรีย์รายย่อยถึง ร้อยละ ๙๓ แต่ในปัจจุบัน ช่องทางการตลาดได้เปลี่ยนแปลงไป คือสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ขยายตัวไปในตลาดซูเปอร์มาเก็ตมากกว่าตลาดสินค้า ย่อย แบ่ง

ออกเป็น ซุปเปอร์มาร์เกต ๒๕-๕๐% ร้านค้าเฉพาะผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ๒๕-๕๐% ขายตรง ๑๐-๔๐%

การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติทั่วโลก ปี ค.ศ. ๒๐๐๕-๒๐๐๖ ของ The Foundation Ecology & Agriculture : SOLE และ The Research Institute : FiBL (สถาบันวิจัยเกษตรอินทรีย์) พบว่า สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ทั่วโลกมีพื้นที่ทำการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ได้มีการ ตราจรับรองมาตรฐาน มีพื้นที่รวม ๑๙๓.๗๕ ล้านไร่ หรือประมาณ ๓๑ ล้านเฮกเตอร์ รวมถึงพื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่อยู่ระหว่างการปรับเปลี่ยนไปทำการเกษตร ๑๒๓.๑๓ ล้านไร่ หรือประมาณ ๑๙.๗ ล้านเฮกเตอร์ ทั้งหมดนี้โลกมีการผลิตเกษตรอินทรีย์ประมาณ ๓๑๖.๘๗๕ ล้านไร่ หรือประมาณ ๕๑ ล้านเฮกเตอร์ ประเทศที่มีพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์สูงอันดับหนึ่ง ได้แก่ ภูมิภาคออสเตรเลีย-แปซิฟิก มีพื้นที่การผลิตรวม ๗๕.๖๓ ล้านไร่ (๑๒.๑ ล้านเฮกเตอร์) รองลงมา ได้แก่ ประเทศจีน มีพื้นที่การผลิตรวม ๒๑.๘๘ ล้านไร่ (๓.๕ ล้านเฮกเตอร์) อันดับสาม ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา มีพื้นที่การผลิตรวม ๑๗.๕ ล้านไร่ (๒.๘ ล้านเฮกเตอร์) หากจำแนกพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ ตามระดับภูมิภาค พบว่า ทวีปยุโรปมีสัดส่วนของพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมดสูงมากเป็นอันดับหนึ่ง หากพิจารณาด้านการมีจำนวนของฟาร์มผลิตเกษตรอินทรีย์มากที่สุด

องค์กรเพื่อการวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ (FiBL) สำรวจข้อมูลการจำแนกพื้นที่ ที่ทำการผลิตเกษตรอินทรีย์ในภาพรวมของพื้นที่ใช้ประโยชน์ในลักษณะต่างๆ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ทั้งหมดที่ทำการผลิตเกษตรอินทรีย์โดยรวมของโลกดังต่อไปนี้

1. พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชรายปี (Arable Land) มีปริมาณพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๑๓ ของพื้นที่ผลิตเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด
2. พื้นที่ที่มีการผลิตเกษตรอินทรีย์ไม่ยืนต้นอย่างถาวร (Perman Crops) มีปริมาณพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๕ ของพื้นที่ผลิตเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด
3. พื้นที่อยู่ระหว่างการปรับเปลี่ยนจากเกษตรกระแสหลักไปสู่เกษตรอินทรีย์ยัง ไม่มีการ ตราจรับรองมาตรฐาน และการผลิตอื่นๆ รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากป่า มีปริมาณพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๕๒ ของพื้นที่ผลิตเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด
4. พื้นที่ที่ใช้เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีปริมาณพื้นที่คิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของพื้นที่ผลิตเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด

หากเปรียบเทียบพื้นที่ผลิตเกษตรอินทรีย์ที่มีการตราจรับรองมาตรฐานกับ พื้นที่ที่อยู่ในระยะการปรับเปลี่ยนทั่วโลกพบว่าพื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่มี การตราจรับรองมาตรฐานมีปริมาณคิดเป็นร้อยละ ๖๒ และพื้นที่อยู่ระหว่างการปรับเปลี่ยนคิดเป็นร้อยละ ๓๘ ตามลำดับ จากการจำแนกพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ของโลก FiBL และ SOFL ได้รายงานปริมาณของพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ในแต่ละประเทศ ดังนี้

ตาราง พื้นที่การเกษตรอินทรีย์ทั่วโลก ๑๐ อันดับ ปี ค.ศ. ๒๐๐๕/๒๐๐๖ (พ.ศ. ๒๕๔๘/๒๕๔๙)

ประเทศ	พื้นที่เกษตรอินทรีย์(ไร่)	อัตราส่วนพื้นที่ต่อพื้นที่รวม(%)
๑. ออสเตรเลีย	๓,๕,๓๙๑,๔๕๖	๓๘.๔๙
๒. จีน	๒๑,๖๖๖,๐๖๒	๑๑.๐๐
๓. อาร์เจนตินา	๑๓,๕๐๐,๐๐๐	๘.๘๙
๔. อิตาลี	๕,๙๖๔,๓๕๖	๓.๐๓
๕. สหรัฐอเมริกา	๕,๕๕๖,๕๕๐	๒.๘๒
๖. บราซิล	๕,๕๔๓,๓๓๑	๒.๘๒
๗. เยอรมนี	๔,๓๙๙,๓๑๘	๒.๔๔
๘. อุรุกวัย	๔,๓๔๓,๓๕๐	๒.๔๑
๙. สเปน	๔,๕๘๒,๓๘๓	๒.๓๓
๑๐. สหราชอาณาจักร	๔,๓๑๔,๑๘๓	๒.๑๙
อันดับที่น่าสนใจ		
๕๒. ญี่ปุ่น	๑๘๓,๕๐๐	๐.๑๐
๖๘. ไทย	๘๓,๑๕๖	๐.๐๔
๓๘. เวียดนาม	๔๐,๕๖๘	๐.๐๒
รวม	๑๙๖,๘๙๒,๔๑๐	๑๐๐.๐๐

หมายเหตุ : ปรับปรุงข้อมูลพื้นที่เดิมใช้มาตราเป็นเฮกเตอร์โดยใช้ : ๑ เฮกเตอร์ = ๖.๒๕ ไร่

ที่มา : FiBL survey ๒๐๐๕/๒๐๐๖ อ้างโดย ชนวน, มปป.

ในสถานการณ์ปัจจุบันของโลก การเกษตรอินทรีย์มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยมีอัตราการขยายตัวในระดับเฉลี่ยปีละประมาณร้อยละ ๒๐ ด้วยปัจจัยสนับสนุนหลักๆ ได้แก่ กระแสความนิยมในการบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่ปลอดภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของประชากรโลกได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากปัญหาการเจ็บป่วยที่เกิดจากพิษของสารเคมีที่ปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม และมีผลกระทบไปถึงชีวิตและสุขภาพของประชาชน

นอกจากนี้ ในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย เกษตรกรได้ประสบปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงมากขึ้นได้แก่ปัจจัยการผลิต การเกษตรที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ยเคมี และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์พลอยได้ของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีได้มีราคาสูงขึ้น อย่างมากและรวดเร็วในช่วง ๖-๗ ปีที่ผ่านมา ทำให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้น ในขณะที่ราคาผลผลิตการเกษตรไม่ได้เพิ่มสูงขึ้นในสัดส่วนที่สมควร เกษตรกรจึงพยายามหาทางออกที่สามารถจะรอดพ้นจากสภาพการขาดทุนและหนี้สิน ในขณะที่กลุ่มขององค์กรเอกชนได้พัฒนาเกษตรกรรมทางเลือกที่เป็นตัวอย่างความสำเร็จของการเกษตรที่ไม่จำเป็นต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมี สังเคราะห์และสามารถปลดหนี้สินได้จำนวนมาก การเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันของเกษตรกรได้ทำให้การเกษตรอินทรีย์ได้ขยายออกไปมากขึ้นตามลำดับ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ได้มีส่วนผลักดันให้รัฐบาลประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่มีความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจและการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่รัฐบาลต้องฟังเสียง และตอบสนองการเรียกร้องในสิ่งที่เป็นความปลอดภัยต่อชีวิต และสิ่งแวดล้อมของประชาชน จึงมีผลทำให้รัฐบาลและสถาบันต่างๆ ในประเทศที่กำลังพัฒนาแล้วและสถาบันระดับโลกได้กำหนดเป็นนโยบาย และแผนการพัฒนาเพื่อการสนับสนุนการผลิตเกษตรอินทรีย์เข้าสู่ระบบการผลิต จนได้ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในประเทศที่แต่เดิมเป็นผู้นำเทคโนโลยีการเกษตรแบบปฏิกิริยาดำเนิน เช่น สหรัฐ ยุโรป ฯลฯ ซึ่งจะมีผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลกต่อไป (ชนวน, มปป)

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๐๙) เกษตรอินทรีย์มีมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลกประมาณ ๑.๖๕ ล้านล้านบาท แบ่งเป็นตลาดยุโรป ๑๘,๐๐๐ ล้านยูโร สหรัฐอเมริกา ๒๔,๕๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ เอเชีย ๑,๐๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ และอื่น ๆ ๑,๐๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งมีประเทศผลิตทั่วโลก ๑๖๐ ประเทศ มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์เติบโตขึ้น ๖ % ^{๑/} ขณะที่สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติได้ให้ข้อมูลว่าธุรกิจผลิตภัณฑ์อินทรีย์มีแนวโน้มเติบโตมากขึ้น สร้างมูลค่าทั่วโลกประมาณ ๕๙,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเฉพาะในตลาดสหรัฐอเมริกาเติบโตร้อยละ ๘ สหภาพยุโรปเติบโตร้อยละ ๕ ^{๒/}

๓. สถานการณ์ในประเทศไทย

๓.๑ ด้านการผลิต

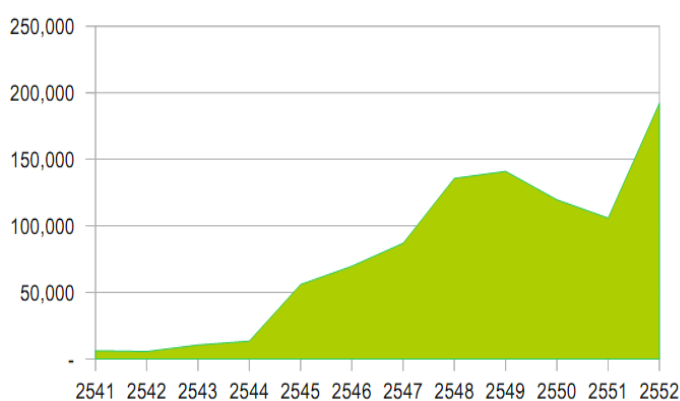
ในปี ๒๕๕๑ ปัญหาจากการกำหนดราคาประกันข้าวเปลือกหอมมะลิทั่วไปที่สูงคือ ๑๕,๐๐๐-๑๖,๐๐๐ บาทต่อตัน ในปลายปี ๒๕๕๑ ทำให้ผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ซื้อข้าวเปลือกเกษตรอินทรีย์ได้น้อยลงไปมาก เพราะเกษตรกรสมานักนำข้าวเปลือกเกษตรอินทรีย์ไปขายให้กับโรงสีทั่วไป รวมทั้งเกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลก ^{๓/}

แต่ในปี ๒๕๕๒ รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนนโยบายจากการจำนำข้าว มาเป็นการประกันรายได้ ซึ่งลดปัญหาผลกระทบของนโยบายต่อราคาข้าวเปลือกในตลาด แต่ยังมีผลกระทบต่อเกษตรกรอินทรีย์ เพราะเกษตรกรบางส่วนพยายามขยายการปลูกข้าวโดยการทำนาปรัง เพื่อจะได้สามารถรับเงินประกันรายได้จากนาปรังเพิ่ม ทำให้พื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ลดลง เพราะการปลูกข้าวนาปรังเกษตรกรหันไปใช้ปุ๋ยเคมี^{๓/}

ในปี ๒๕๕๒-๕๓ การพัฒนาเกษตรอินทรีย์และแฟร์เทรดในไทยโดยภาพรวมดีขึ้น เนื่องจากเศรษฐกิจโลกเริ่มฟื้นตัว และสถานการณ์ทางการเมืองเริ่มมีเสถียรภาพมากขึ้น ทำให้ตลาดเกษตรอินทรีย์และแฟร์เทรดไทยมีโอกาสค่อนข้างดี ส่งผลให้ผู้ประกอบการหันมาลงทุนขยายการผลิตเพิ่มขึ้น ทำให้พื้นที่เกษตรอินทรีย์ในปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น^{๓/} โดยขยายตัวเกือบร้อยละ ๔๐.๐ จากปี ๒๕๕๒ ที่มีมูลค่าส่งออก ๓,๖๐๐ ล้านบาท สินค้าเกษตรอินทรีย์ส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว และผลิตภัณฑ์ข้าว ผัก/ผลไม้สดโดยเฉพาะกล้วยหอม หน่อไม้ฝรั่ง กระเจี๊ยบเขียว สับปะรด ชিং สมุนไพร เมล็ดพันธุ์ผัก ผลไม้แปรรูป ฯลฯ ตลาดการส่งออกที่สำคัญคือ สหภาพยุโรป สหรัฐฯ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และสิงคโปร์

อย่างไรก็ตามช่วงแผนปฏิบัติการการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๔ ได้มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกรราว ๑.๗๕ ล้านครอบครัว หรือประมาณ ๓๔ % ของครอบครัวเกษตรกรในประเทศไทย^{๓/}

จากการสำรวจของมูลนิธิสายใยแผ่นดิน/กรีนเนท พื้นที่เกษตรอินทรีย์ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวในช่วงปี ๒๕๕๒ จาก ๐.๑๐๖ และ ๐.๑๙๒ ล้านไร่ เฉพาะในส่วนของการปลูกข้าวและพืชไร่เกษตรอินทรีย์ ดังแผนภาพและตารางข้างล่าง

ปี พ.ศ.	ข้าว	พืชไร่	ผัก	ผลไม้	อื่นๆ	รวม
2541	6,281.41		-		-	6,281.41
2542	5,510.13		-		-	5,510.13
2543	7,005.26		3,518.75		-	10,524.01
2544	9,900.50		3,518.75		-	13,419.25
2545	32,841.27		22,382.30		768.75	55,992.32
2546	46,719.33		22,260.64		768.75	69,748.72
2547	52,182.75	7,859.79	13,283.60	12,777.00	768.75	86,871.89
2548	108,302.02	6,731.20	14,844.76	4,995.35	761.00	135,634.33
2549	113,213.04	6,546.65	15,121.21	4,981.83	1,077.25	140,939.98
2550	77,005.03	10,103.64	16,503.19	15,907.20	203.75	119,722.81
2551	70,485.67	11,791.13	13,820.39	8,369.92	1,500.00	105,967.10
2552	112,152.27	45,920.63	18,066.51	7,342.20	8,738.43	192,220.03

ในส่วนของคุณภาพและมูลค่าผลผลิตเกษตรอินทรีย์ไทยนั้น ก็ได้ช่วยปรับตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน

ปี พ.ศ.	ปริมาณการผลิต (ตัน)	มูลค่าผลผลิต (ล้านบาท)
2546	9,756.05	375.13
2547	15,966.08	608.79
2548	29,415.10	920.39
2549	30,374.84	948.03
2550	33,677.48	976.84
2551	26,564.74	806.09
2552	44,688.49	1,354.42

ในปี ๒๕๕๔ กระทรวงพาณิชย์ได้ประเมินมูลค่าของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ใช้ภายในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศของปี ๒๕๕๔ ไว้ที่ ๖,๐๐๐ ล้านบาท ^{๔/}

๓.๒ ด้านระบบและรูปแบบตลาด

ระบบตลาดเกษตรอินทรีย์ที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทยส่วนใหญ่ เป็นระบบตลาดการค้าที่เป็นธรรม หมายถึงระบบตลาดที่มีหลักปฏิบัติดังนี้

ด้านสินค้า เน้นจำหน่ายผลผลิตที่ใช้กระบวนการผลิตทางธรรมชาติ ไม่เน้นที่รูปทรงหรือขนาดที่เท่ากัน แต่ให้ความสำคัญที่คุณค่าภายใน เช่น ไม่มีสารเคมีสังเคราะห์ปนเปื้อน

หีบห่อ เน้นการใช้หีบห่อที่ใช้วัสดุในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงพลาสติก

ราคา ทั้งเกษตรกร ผู้บริโภค และผู้ประกอบการ มีส่วนร่วมในการกำหนดราคาเป็นราคาที่เป็นธรรม ไม่ขึ้นลงแต่ระวัน ราคาปรับเป็นช่วงฤดูกาล ไม่ต่ำกว่าต้นทุน ต่างทราบต้นทุนและส่วนต่างของราคา

จุดจำหน่าย สถานที่
จำหน่าย และรูปแบบ

- เน้นให้ผู้บริโภคซื้อผลผลิตตรงกับกลุ่มเกษตรกร มีหลายรูปแบบ เช่น การจำหน่ายในไร่นา (Farm gate) ตลาดสดในหมู่บ้าน ในตลาดสดในเมือง(ที่หนองหอย) ตลาดนัดตามหน่วยงาน (รูปแบบตลาดนัด เป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน ที่เชียงใหม่มีทั้งในตัวอำเภอเมืองและต่างอำเภอ มากกว่า ๒๐ จุด, ที่ลำพูน, ที่ ร.พ.ในกรุงเทพฯ, จ.สุรินทร์, จ.มหาสารคาม
- จัดตั้งในรูปแบบสหกรณ์ หรือศูนย์รวบรวมเกษตรกรอินทรีย์เพื่อส่งไปขายที่ต่างจังหวัด และต่างประเทศ เช่น สหกรณ์เกษตรกรอินทรีย์เชียงใหม่จำกัด สหกรณ์เกษตรยั่งยืนแม่ทาจำกัด คลังเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

การประชาสัมพันธ์และ
ผู้บริโภค

เน้นการใช้ตรารับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ และการเยี่ยมไร่นาของผู้บริโภคเป็นผู้บริโภคเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์และสร้างความเชื่อมั่นกับผู้บริโภค

๓.๓ ด้านผู้บริโภค

ขณะที่ความต้องการอาหารอินทรีย์ของผู้บริโภคในประเทศนั้น มีความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในปริมาณมาก จากการสัมภาษณ์เกษตรกรเกษตรอินทรีย์และผู้ประสานงานตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ ศูนย์รวบรวมเกษตรกรอินทรีย์ในต่างจังหวัด (เชียงใหม่ สุรินทร์ มหาสารคาม) ต่างประสบปัญหาที่ผลผลิตไม่พอจำหน่าย โดยเฉพาะพืชผัก ถั่วเหลือง ข้าวพันธุ์พื้นเมือง ส้มเขียวหวาน เป็นต้น

ดัง Roitner-Schobesberger, Darnhofer, Somsook & Vogl (๒๐๐๘) ได้ศึกษาการยอมรับสินค้าอาหารอินทรีย์ในกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลจำนวน ๘๔๕ คน พบว่า ๕๘% เป็นผู้ซื้อผลิตภัณฑ์อินทรีย์ โดยผู้มีรายได้สูงและระดับการศึกษาสูงจะซื้อมากกว่า และมีรายได้ต่อครัวเรือนมากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นผู้ซื้อมากถึง ๔๙.๓% และผู้ซื้อที่มีอายุสูงกว่า ๔๐ ปี คิดเป็น ๒๕% นอกจากนี้ยังพบว่า ครอบครัวที่มีเด็กจะซื้อเป็นปริมาณมากเช่นกัน เมื่อสอบถามความเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้ยื่นหรือรับรู้ผลิตภัณฑ์ อินทรีย์จำนวน ๕๔๙ คน มีข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ตระหนักถึงความสำคัญว่าส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ^{๔/}

๓.๔ ด้านองค์การมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์และการรับรอง

ในสภาพความเป็นจริง คุณสมบัติสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้น ๆ คือ ใบรับรองของตัวมันเอง ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ได้สัมผัส พิสูจน์ และลิ้มลองอาหารอินทรีย์แต่ละยี่ห้อเป็นหลักประกันของความเชื่อถือ ซึ่งบางครั้งไม่จำเป็นต้องมีใบรับรองด้วยซ้ำไป แต่เนื่องจากมีความหลากหลายให้ผู้บริโภคจำเป็นต้องเลือกหาความมีมาตรฐานในคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่ต้องมีกฎ กติกา และจรรยาบรรณซึ่งจำเป็นต้องมีผู้รักษากฎเกณฑ์ให้เป็นไปตามกติกาที่กำหนดไว้และกฎกติกาของแต่ละประเทศก็ย่อมแตกต่างกันออกไป ดังนั้น ในวงการค้าตลาดโลก จึงต้องมีกฎกติกาที่ประเทศสมาชิกถึงยอมรับ เพื่อให้เกิดการซื้อขาย -

ขายระหว่างกัน โดยกำหนดมาตรฐานสากลที่มีองค์ระหว่างประเทศ เช่น องค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การอาหารและเกษตร (FAO) ร่างเป็นมาตรฐานกลาง เช่น CODEX เพื่อถือใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในแต่ละประเทศก็มีกฎหมาย

กำหนดมาตรฐานของเขาซึ่งแตกต่างกันไปในรายละเอียด อันเป็นส่วนสำคัญของแต่ละประเทศพึงระมัดระวังผลประโยชน์ของเขาเอง ดังนั้นต่อคำถามที่ว่าใครหรือสถาบันใดคือผู้ตรวจสอบออกใบรับรองคำตอบคือ เป็นบุคคล หรือสถาบันใดก็ได้ที่ได้รับอนุญาต เป็นผู้ตรวจสอบ (Auditor) ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานจากองค์กรแห่งรัฐ และ/หรือ องค์กรสากลที่ยอมรับในประเทศสมาชิก (Accreditation Body) จึงสามารถเป็นหน่วยงานรับรอง (Certified Body) ที่สามารถออกใบรับรองมาตรฐานแห่งรัฐ และ/หรือ องค์กรสากลนั้น ๆ ได้” ^{๔/}

๑. Accreditation Body – CB หรือองค์กรให้ “การรับรองระบบคุณภาพขององค์กรที่ให้การรับรองมาตรฐาน” เช่น

- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)–The National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards (ACFS)

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ได้กำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๒ ฉบับ โดยใช้แนวมาตรฐานสากลที่มีลักษณะเป็นกลางของ Codex คือมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ เล่ม ๑: การผลิต แปรรูป แสดงฉลากและจำหน่ายเกษตรอินทรีย์ (มกอช. ๙๐๐๐-๒๕๕๖) และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เล่ม ๒: ปศุสัตว์อินทรีย์ (มกอช. ๙๐๐๐-๒๕๕๗) นอกจากนี้ได้จัดทำมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ฉบับใหม่ ที่ปรับปรุงจากฉบับปี ๒๕๕๖ โดยมาตรฐานฉบับใหม่คือ “มาตรฐานสินค้าเกษตร (มกอช. ๙๐๐๐ เล่ม ๑-๒๕๕๒) เกษตรอินทรีย์ เล่ม ๑ : การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตผล และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์” ซึ่งคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรได้มีมติเห็นชอบ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้อนุมัติให้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์เป็นมาตรฐานทั่วไป (ไม่ใช่มาตรฐานบังคับ) รวมทั้งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๒

- IOAS หน่วยบริการรับรองระบบประกันคุณภาพเกษตรอินทรีย์นานาชาติ (The International Organic Accreditation Service) จัดตั้งโดย IFOAM–International Federation of Organic Agriculture Movements (สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ) เพื่อประเมินมาตรฐานของหน่วยงานที่ขอการรับรองให้เป็นไปตามมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับเกษตรอินทรีย์ของ IFOAM

๒. Certified Body หรือ องค์กรให้ “การรับรองผลผลิต และไร่นาเกษตรอินทรีย์” ในประเทศไทยมีหลายหน่วยงาน หลายระดับ เช่น

- ระดับนานาชาติ เช่น ACT (มกท.), NASSA, ICEA, Soil Association เป็นต้น ซึ่งมีตราสัญลักษณ์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เช่น

- ระดับชาติ เช่น มกท., กรมวิชาการเกษตร, กรมประมง, กรมปศุสัตว์, สถาบันรับรองระบบการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตร ม. แม่โจ้ (Institute of Certified Agricultural Production System : ICAPS), ศูนย์ตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำอินทรีย์ (คสมสอ.) ฯลฯ ซึ่งมีตราสัญลักษณ์มาตรฐาน เช่น

- ระดับท้องถิ่น (ภาค จังหวัด) เช่น สมาคมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน) ซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่ ๓๖๓ หมู่ ๔ ต. หนองจ้อม อ. สันทราย จ. เชียงใหม่ ให้การรับรองไร่นาเกษตรอินทรีย์ทั่วภาคเหนือ, มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มกสร.) ของจังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น

๓.๕ ด้านการวิจัย

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพการวิจัย-นวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยพบว่า มีเอกสารงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์อยู่ทั้งหมด ๒๓๐ ชิ้น เฉลี่ยปีละ ๒๐-

๓๐ โครงการ ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นการดำเนินการของนักวิจัยจากสถาบันวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชน โดยงานวิจัย-นวัตกรรมส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร รองลงมาเป็นเรื่องข้าวเกษตรอินทรีย์และเทคโนโลยีการผลิตผักเกษตรอินทรีย์ ซึ่งคาดว่าใช้งบประมาณที่สนับสนุนงานวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเฉลี่ยเพียงแค่ ๒๐ ล้านบาท/ปี (ราว ๐.๑๒ % ของงบประมาณการวิจัยทั้งประเทศ) ^{๙/}

ในส่วนของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สนช. นั้นที่ผ่านมา สนช. ได้ให้การสนับสนุนโครงการนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ไปแล้วจำนวน ๔๓ โครงการ อาทิ โครงการ มังคุดอินทรีย์แซ่แข็งเนื้อแดง เป็นนวัตกรรมผลลัทธิสารสีแดงเพื่อเพิ่มสารต้านอนุมูลอิสระในเนื้อมังคุด ทำให้มีเนื้อขาวเพิ่มขึ้น ๕ เท่า โครงการน้ำหวานดอกมะพร้าวอินทรีย์เข้มข้น เป็นผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าวที่มีค่าดัชนีน้ำตาลต่ำ มีเกลือแร่สูง คนเป็นเบาหวานรับประทานได้ รวมมูลค่าการสนับสนุนทั้งสิ้น ๓๓,๓๓๔,๔๑๓ บาท ซึ่งก่อให้เกิดมูลค่าการลงทุนรวมกว่า ๕๑๐ ล้านบาท และล่าสุดได้ดำเนินโครงการ นำร่องความร่วมมือทางวิชาการ โดยร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จัดตั้ง "เครือข่ายนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์" ขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมความรู้และนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนเป็นช่องทางในการบริหารจัดการองค์ความรู้ และนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ ด้วยการเชื่อมโยงให้ชุมชน เกษตรกร และผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้ได้เข้าถึงองค์ความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน และพัฒนาธุรกิจได้จริง รวมทั้งเป็นแหล่งพัฒนาข้อเสนอโครงการนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ เพื่อขอรับการสนับสนุนจากแหล่งทุนต่างๆ ซึ่งจะเป็นแกนกลางในการประสานงานให้เกิดการขยายธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในเชิงพาณิชย์อีกด้วย ^{๑๐/}

๓.๖ มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรเกษตรอินทรีย์/เกษตรกรรมยั่งยืน

๑) **มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์** เปิดหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรยั่งยืน หลักสูตรใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๓/ (หลักสูตรนานาชาติ)

๑. ชื่อหลักสูตร

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรยั่งยืน (หลักสูตรนานาชาติ)

Master of Science Program in Sustainable Agriculture (International Program)

๒. ชื่อปริญญา ชื่อเต็ม : วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรยั่งยืน)

ชื่อย่อ : วท.ม. (เกษตรยั่งยืน)

๒) **มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี** เปิดหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรผสมผสาน Master of Science Program in Integrated Farming ใช้แผนการศึกษาแบบ ก (๒) ซึ่งเป็นการศึกษาที่มีการทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชา มีจุดมุ่งเน้น ๓ ประการ คือ

- ให้นักศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้จากประสบการณ์ ข้อมูลและกรณีศึกษา
- มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อทำวิทยานิพนธ์

- สาระในรายวิชา มุ่งเน้นความรู้ประยุกต์มากกว่าความรู้พื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ในรูปของสหสาขาวิชาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และ/หรือขยายองค์ความรู้เดิม

๓) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรยั่งยืน

หลักสูตรใหม่ พ.ศ. ๒๕๔๗ ชื่อหลักสูตร : วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรยั่งยืน

Master of Science Program in Sustainable Agriculture

ชื่อปริญญา : ชื่อเต็ม : วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรยั่งยืน)

Master of Science (Sustainable Agriculture)

ชื่อย่อ : วท . ม. (เกษตรยั่งยืน)

M.Sc. (Sustainable Agriculture)

ปรัชญาของหลักสูตร

ในรอบศตวรรษที่ผ่านมา การพัฒนาด้านการเกษตรของประเทศไทยเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก และมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตจนขาดความสมดุล ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต ขณะเดียวกันตามข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่องตลาดเสรีและการอุดหนุนสินค้าเกษตร ทำให้ต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อลดต้นทุน มีความสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก มาตรการกีดกันการค้าระหว่างประเทศได้เปลี่ยนมาเป็นมาตรฐานด้านคุณภาพ สุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ตระหนักถึงปัญหานี้จึงมุ่งเน้นที่จะผลิตบัณฑิตที่มีความสำคัญต่อปัญหาดังกล่าว เพื่อสนองความต้องการของประเทศ ในด้านการผลิตทางเกษตรในอนาคตตามแนวทางของเกษตรยั่งยืนโดยจะต้องคำนึงถึงการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการให้บริการทางสังคม

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๑. เพื่อผลิตนักเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ มีความรู้ ประสบการณ์ เป็นผู้รู้จริงและปฏิบัติจริงไปในแนวทางการเกษตรแบบยั่งยืน และมีความสามารถสูงในการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ
๒. เพื่อผลิตบัณฑิตที่สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด มีความสามารถที่จะคิดค้น และพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมควบคู่ไปกับจิตสำนึกในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
๓. เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยีได้ในแนวทางของเกษตรยั่งยืน
๔. เพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมเกษตร อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพและพัฒนางานวิจัยทางด้านเทคโนโลยีการเกษตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ

๔) **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๑ สภามหาวิทยาลัยได้อนุมัติโครงการจัดตั้งวิทยาลัยการอาหารและการเกษตร โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาวิจัยทรัพยากรการเกษตร จะทำหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตที่คิดเป็น ทำเป็น ปฏิบัติจริง มีการเรียนรู้และวิจัยตลอดชีวิต โดยผลิตในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตร นอกจากนี้ จะทำหน้าที่ในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ และทำหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาจากงานค้นคว้าวิจัยรวบรวมสู่ภาคราชการ เอกชน และรากหญ้า รวมถึงเป็นศูนย์บ่มเพาะและพี่เลี้ยงให้แก่บัณฑิตที่จบออกไป โดยในการจัดการศึกษาจะเน้นมองการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์อาหารและพลังงาน ผ่านห่วงโซ่คุณค่าอาหารและพลังงานชีวภาพ นั่นคือ ในห่วงโซ่คุณค่าอาหาร เกษตรกรไม่ใช่แค่ผู้ผลิต แต่จะเป็นผู้บริหารฟาร์ม เรือกสวนไร่นา หรือเจ้าของกิจการผลผลิตการเกษตร ดังนั้น การจะยกระดับห่วงโซ่คุณค่าของอาหารทั้งระบบ จะต้องแก้ไขจุดที่อ่อนแอที่สุดก่อน คือ เกษตรกร ซึ่งเป้าหมายของหลักสูตรนี้จึงต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์ความรู้ถึงชุมชน ไม่ใช่มุ่งสร้างคนสายเทคโนโลยีเฉพาะทาง ซึ่งมีอยู่แล้วในจุฬาฯ และได้ต้องการยกระดับเกษตรกร แต่ต้องการสร้างผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ที่ยังไม่เคยมีในสังคมไทย ที่มองห่วงโซ่คุณค่าอาหารและพลังงานอย่างครบวงจร กล่าวได้ว่า บัณฑิตที่จะจบจากหลักสูตรเรา จะมีคุณลักษณะเฉพาะที่พร้อมสำหรับเป็นผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ ใน ๒ กรณี คือ ๑. เป็นเจ้าของกิจการด้านอาหารและการเกษตรรุ่นใหม่ และ ๒. เป็นผู้นำเยาวชนรุ่นใหม่เพื่อการปฏิรูประบบการผลิตการเกษตรและการอาหารในระดับชุมชน ฉะนั้น จะมีการจัดหลักสูตรสหสาขาวิชาตามความจำเป็นที่ต้องให้เกิดการบูรณาการความรู้ เพื่อเกิดผลในทางปฏิบัติได้จริงครบทุกขั้นตอน เช่น หลักสูตรสหสาขาวิชาเพื่อวิกฤตการณ์ด้านอาหาร เป็นต้น

๕) **สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน** เปิดหลักสูตร การจัดการการเกษตรยั่งยืน (ปริญญาตรี)

ชื่อหลักสูตร

ชื่อภาษาไทย : หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการเกษตรยั่งยืน

ชื่อภาษาอังกฤษ : Bachelor of Arts Program in Sustainable Agriculture Management

ชื่อปริญญาและสาขาวิชา

ชื่อภาษาไทย ชื่อเต็ม : ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการการเกษตรยั่งยืน)

ชื่อย่อ : ศศ.บ. (การจัดการการเกษตรยั่งยืน)

ชื่อภาษาอังกฤษ ชื่อเต็ม : Bachelor of Arts (Sustainable Agriculture Management)

ชื่อย่อ : B.A. (Sustainable Agriculture Management)

๓.๗ ด้านนโยบายภาครัฐ

ด้วยความต้องการผลผลิตเกษตรอินทรีย์ดังกล่าว รัฐบาลได้ผลักดันให้ไทยเตรียมตัวสู่การเป็นผู้นำด้านเกษตรอินทรีย์อาเซียนอีก ๓ ปีข้างหน้า^{๖/} และกระทรวงเกษตรได้กำหนดเป้าหมายเบื้องต้นของสินค้าเกษตรอินทรีย์ออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ข้าว ประมาณร้อยละ ๔๐ ที่เหลือจะเป็นผักผลไม้และผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจจะเป็น กล้วยหอม กล้วยไข่ ผักสด หน่อไม้ฝรั่ง ข้าวโพดฝักอ่อน ข้าวโพดหวานบรรจุ

กระป๋อง กาแฟเกษตรอินทรีย์ และน้ำผึ้งโดยจะปรับเป้าหมายให้เพิ่มขึ้นจากเดิมปีละ ๕%^{๖/} อย่างไรก็ตามจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ผ่านมา พบว่า ผู้บริโภค รวมถึงเกษตรกรผู้ผลิต ยังไม่เห็นความสำคัญและไม่ทราบประโยชน์จากการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ ดังนั้น ยุทธศาสตร์ฉบับใหม่จะเน้นให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงผู้บริโภคให้มากขึ้น โดยให้ความรู้และส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรควบคู่ไปกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศและการตลาดให้แก่กลุ่มเกษตรกรในเวลาเดียวกัน^{๗/}

๔. มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เกษตรอินทรีย์เป็นกลยุทธ์หลักของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ภายใต้นโยบายด้านที่ ๒ การวิจัยและนวัตกรรม^{๘/} หากประเมินทุนในด้านต่างๆ แล้วพบว่า

- ๑) มหาวิทยาลัยแม่โจ้มีพื้นที่รูปธรรม หรือฐานการเรียนรู้ ที่หลากหลายครอบคลุมตามแนวคิดระบบนิเวศเกษตร “ทั้งด้านผู้ผลิต (พืช) ด้านผู้บริโภค (สัตว์) ด้านผู้ย่อยสลาย (จุลินทรีย์ ไล่เตียน)” เช่น ฐานการผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ ฐานไล่เตียน ฐานจุลินทรีย์ ฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ผักอินทรีย์และอุทยานเกษตรอินทรีย์ ฐานการเพาะเห็ด ฐานการเลี้ยงหมูหลุม ฐานการเลี้ยงสัตว์ ฐานให้การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ฐานตลาดเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ
- ๒) มหาวิทยาลัยแม่โจ้มีบุคลากร (นักวิชาการ) ที่มีความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์/เกษตรกรรมยั่งยืนจำนวนหนึ่ง
- ๓) มหาวิทยาลัยแม่โจ้มีองค์ความรู้ เอกสารงานวิจัย ที่หลากหลายเพียงพอสำหรับการเปิดสอนหลักสูตรเกษตรอินทรีย์/เกษตรกรรมยั่งยืนในระดับปริญญาตรี โท เอก และสามารถเป็นมหาวิทยาลัยเกษตรอินทรีย์ภายใต้นโยบายด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม (Eco University) ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้
- ๔) เฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน-ลำปาง-แม่ฮ่องสอน มีกลุ่มเกษตรอินทรีย์ขนาดเล็กมากกว่า ๑๐๐ กลุ่มๆ ละ ๕- ๓๐ คน รวมทั้งหมดมากกว่า ๑,๐๐๐ ครอบครัว นอกจากนี้มีการรวมตัวเป็นสหกรณ์ เช่น สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่จำกัด สหกรณ์เกษตรยั่งยืนแม่ทาจำกัด สหกรณ์เกษตรพัฒนาจำกัด มีตลาดนัดและตลาดสดมากกว่า ๒๐ จุด มีสมาคมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ มีช่วงเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเครือข่ายเกษตรอินทรีย์เหล่านี้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้

สิ่งที่อาจทำเพิ่มเติมเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เช่น การจัดตั้งหน่วยงานหรือสถาบันการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ครบวงจร การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเกษตรอินทรีย์ การจัดตั้งฟาร์มเกษตรอินทรีย์ครบวงจร การพัฒนาโรงฆ่าและสัตว์ที่มีอยู่ให้เป็นโรงฆ่าและสัตว์เกษตรอินทรีย์ การพัฒนาโรงแปรรูปที่มีอยู่เป็นโรงแปรรูปผลผลิตเกษตรอินทรีย์ และ Canteen เกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ๑/ นายวัลลภ พิชญ์พงศ์ เลขาธิการสมาคมการค้าเกษตรอินทรีย์ไทย, ศูนย์ข่าวเพื่อชุมชน, ๑ ก.พ. ๕๕
- ๒/ นายศุภชัย หล่อโลการ ผู้อำนวยการ สนช., การสัมมนาเครือข่ายนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ สู่การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน, ศูนย์ข่าวเพื่อชุมชน, ๓๑ ม.ค. ๕๕
- ๓/ วิฑูรย์ ปัญญากุล, ภาพรวมเกษตรอินทรีย์ไทย ๒๕๕๒-๒๕๕๓, หน้า ๑
- ๔/ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, พัฒนาเกษตรอินทรีย์, เดลินิวส์, ๑ มี.ค. ๕๕
- ๕/ สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ – ผลสำรวจความเข้าใจของผู้บริโภคต่อเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย
- ๖/ นายศุภชัย หล่อโลการ ผู้อำนวยการ สนช., การสัมมนาเครือข่ายนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ สู่การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน, ๓๑ ม.ค. ๕๕
- ๗/ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, พัฒนาเกษตรอินทรีย์, เดลินิวส์, ๑ มี.ค. ๕๕
- ๘/ การผลิตพืชอินทรีย์, กรมวิชาการ
- ๙/ วิฑูรย์ ปัญญากุล และภัทราวดี ภูมิศักดิ์ (๒๕๕๑). สถานภาพการวิจัย-นวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ประเทศไทย. มุลนิธิสายใยแผ่นดิน
- ๑๐/ นายศุภชัย หล่อโลการ ผู้อำนวยการ สนช., ยกระดับเกษตรอินทรีย์ สนช.นำร่องผู้ผลิตเครือข่ายนวัตกรรม/พัฒนามาตรฐานเชิงพาณิชย์, แนวหน้า ๓/-๐๒-๕๕
- ๑๑/ เกษตรอินทรีย์. วิถีพีเดีย สารานุกรมเสรี
- ๑๒/ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ระยะ ๔ ปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๗

(ร่าง)

แผนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วิสัยทัศน์ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)

มหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นผู้นำด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนในระดับชาติและนานาชาติ

พันธกิจ

๑. ผลิตบัณฑิตและผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
๒. วิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนครบวงจร
๓. เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่ครบวงจรในมหาวิทยาลัยแม่โจ้
๔. เป็นหน่วยประสานความร่วมมือด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับจังหวัด ชาติ และนานาชาติ

ยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	แนวทาง	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
๑. พัฒนาหลักสูตรผลิตบัณฑิตและผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของประเทศไทย	๑.๑ เกิดบัณฑิตด้านเกษตรอินทรีย์ที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป	๑. เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีและโทด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านการผลิตพืช สัตว์ ประมง การแปรรูป การพัฒนาองค์กร มาตรฐานเกษตรอินทรีย์และการรับรอง มาตรฐาน ตลาดที่เป็นธรรมและซบวน ผู้บริโภค การพัฒนาสถาบันเกษตรกร การวิจัย สิทธิเกษตรกร การพัฒนานโยบายของเกษตรกร บทบาทหญิงชาย และความเคลื่อนไหวทางนโยบายทุกระดับ	๑.๑ สร้างและพัฒนาหลักสูตร ๑.๒ จัดสรรงบประมาณในการขับเคลื่อน ๑.๓ จัดหาอาจารย์เพิ่ม ๑.๔ เตรียมความพร้อมของคณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ทีม เพื่อให้เห็นเหมือนและตรงกันทั้ง เป้าหมาย แนวคิด หลักการ เทคนิควิธีการเกษตรอินทรีย์ ๑.๕ พัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ๑.๖ พัฒนารู้นการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยและแหล่งเรียนรู้ของเครือข่ายในชุมชน	

ยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	แนวทาง	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
	๑.๒ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับข้าราชการ นักวิชาการของกระทรวงเกษตรฯ สถาบันการศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจด้านเกษตรอินทรีย์ และกลับไปขับเคลื่อนด้านเกษตรอินทรีย์ฯในองค์กร ๑.๓ เกษตรกรมีความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ฯ และปรับเปลี่ยนระบบเกษตรมาเป็นเกษตรอินทรีย์มากขึ้น	๑. จัดฝึกอบรมหลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามความเหมาะสมและตามความต้องการ	๑.๑ สร้างหลักสูตร ๑.๒ เตรียมงบประมาณและแสวงหาแหล่งทุน ๑.๓ จัดหาวิทยากรทั้งภายในและภายนอก ๑.๔ เตรียมอาจารย์ คณะวิทยากร และจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ทีมวิทยากร เพื่อให้เห็นเหมือนและตรงกันทั้งเป้าหมาย แนวคิด หลักการ เทคนิค วิธีการเกษตรอินทรีย์ ๑.๕ พัฒนาสื่อการเรียนรู้สำหรับการอบรม ๑.๖ เชื่อมโยงหลักสูตรกับฐานเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ๑.๗ เริ่มเปิดอบรมปีการศึกษา ๒๕๕๖	
๒. พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ (แหล่งเรียนรู้) เกษตรอินทรีย์ ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้	มีแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์สำหรับการเรียนการสอน การฝึกอบรม และการวิจัยและการศึกษาดูงานด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ศูนย์ดังกล่าวมีกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมครอบคลุมตามแนวคิดระบบนิเวศเกษตรหรือนิเวศธรรมชาติ โดยมีความหลากหลาย เกื้อกูล และสมดุลของ (๑) ผู้ผลิต(มีพืชหลากหลายประเภท/ชนิด) (๒)ผู้บริโภค(มีสัตว์หลากหลายประเภท/ชนิด) และผู้ย่อยสลาย(จุลินทรีย์) ไล่เตียนฯลฯ	๑. จัดหาและกำหนดพื้นที่ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ๒. ทำแผนพัฒนา ออกแบบผังพื้นที่ และทำแผนการผลิตโดยยึดหลักความสมดุลของระบบนิเวศเกษตร ๓. มหาวิทยาลัยสนับสนุนงบประมาณตามแผน ๔. ดำเนินงานตามแผน ๕. ติดตามและประเมินผล	๑.๑ มหาวิทยาลัยมีเอกสารประกาศให้ใช้พื้นที่ ๒.๑ คณะทำงานยกร่างแนวคิด ทิศทาง แผนและผังการพัฒนาพื้นที่ ๒.๒ ประชุมคณะกรรมการพิจารณา ปรับปรุงแนวคิด ทิศทาง แผนดำเนินงาน ๒.๓แสวงหาแหล่งทุนและเครือข่ายในการพัฒนาพื้นที่ ๓.พัฒนาโครงการเสนอต่อมหาวิทยาลัยและแหล่งทุนภายนอก ๔.ตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล	
ยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	แนวทาง	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ

๓. เสริมสร้างการวิจัย พัฒนานวัตกรรม และการจัดการองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์	๓.๑ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มีองค์ความรู้และเทคโนโลยีเกษตรอินทรีย์ในด้านการผลิต แปรรูป การรับรองมาตรฐาน ตลาดเกษตรอินทรีย์ที่เป็นธรรม การสื่อสารผู้บริโภค การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการขับเคลื่อนนโยบายเกษตรอินทรีย์ที่ทันต่อสถานการณ์ ใช้ประโยชน์ได้จริง ๓.๒ เกิดการบูรณาการงานวิจัยทั้งหน่วยงานภายในของมหาวิทยาลัย และหน่วยงานภายนอก ๓.๓ มีระบบฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ที่เป็นปัจจุบัน ๔.๑ เกิดข้อตกลงความร่วมมือระหว่างเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน, เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ และเครือข่ายระดับชาติ	๑. สนับสนุนการวิจัยและสร้างนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมตลอดห่วงโซ่อุปทาน ๒. กำหนดกลไกและมาตรการเพื่อขับเคลื่อนการวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ ๓. จัดทำฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ให้ครอบคลุมทุกด้าน	๑.๑ ส่งเสริมการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและบูรณาการในการพัฒนางานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์เพื่อให้งานวิจัยตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ๑.๒ ส่งเสริมการต่อยอดการวิจัยจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกษตรกรและปราชญ์ชาวบ้าน ๑.๓ สร้างนวัตกรรมด้านกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ใหม่ ๒.๑ กำหนดประเด็น/หัวข้อวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ๒.๒ สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยแบบมีส่วนร่วมและพัฒนาโครงการเพื่อเสนอแหล่งทุน ๒.๓ แสวงหาแหล่งเงินทุนและสร้างเครือข่ายวิจัย เช่น เชิญแหล่งทุนพบนักวิจัย กำหนดหัวข้อวิจัยให้บุคลากรเพื่อของบวิจัยประจำปีของมหาวิทยาลัย สร้างความเข้าใจผู้ทรงคุณวุฒิ สร้างทีมเพื่อแสวงหาแหล่งทุน ๒.๔ กำหนดนโยบายให้คณะต่างๆ ทุกคณะทำงานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์โดยใช้เงินรายได้ของคณะ ๒.๕ สนับสนุนทุนวิจัยโดยใช้เงินกองทุนวิจัยและพัฒนาแม่โจ้ ให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทำวิทยานิพนธ์ด้านเกษตรอินทรีย์ ๓.๑ พัฒนาศูนย์ข้อมูลและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ๓.๒ สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศูนย์ข้อมูลเกษตรอินทรีย์ ๓.๓ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ	
ยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	แนวทาง	มาตรการ	ผู้รับผิดชอบ
๔. การสร้างและพัฒนา	๔.๒ เกิดข้อตกลงความร่วมมือ	๑.สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน	๔.๑ สร้างทีมและสนับสนุนงบประมาณในการ	

เครือข่ายความร่วมมือเกษตรอินทรีย์ทุกระดับ	ระหว่างกระทรวงเกษตรฯ กระทรวงพาณิชย์ สภาพัฒน์ และสถาบันการศึกษา ในการผลิต บัณฑิตและบุคลากรของกระทรวงดังกล่าว ๔.๓ แม่โจ้เป็นศูนย์ประสานงานหลักของเครือข่ายด้านเกษตรอินทรีย์ในและอาเซียน	ต่างๆ ๒. จัดประชุมเพื่อทำข้อตกลง ๓. ทำงานร่วมกันตามข้อตกลง ๑. จัดประชุมวิชาการด้านเกษตรอินทรีย์ระดับชาติ ๒. จัดประชุมวิชาการด้านเกษตรอินทรีย์ระดับอาเซียน-เอเชีย ๓. สร้างเครือข่าย	แสวงหาเครือข่ายความร่วมมือ ๔.๒ จัดงานเยี่ยมชมแปลงสาธิต(Field Day) ๔.๓ แสวงหาเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศ ๔.๔กำหนดการประชุม/สัมมนา/เสวนา ด้านเกษตรอินทรีย์ทุกๆ ๒ ปี ๔.๕กำหนดการประชุมด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับนานาชาติภายใน ๓ ปี	
๕. การบริหารจัดการ	๕.๑เกิดศูนย์เกษตรอินทรีย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ	๑.จัดตั้งศูนย์เกษตรอินทรีย์ ๒.ยกระดับมาตรฐานและระบบการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ๓.สร้างบรรยากาศและความตระหนักในด้านเกษตรอินทรีย์ในมหาวิทยาลัย	๕.๑กำหนดให้มีศูนย์เกษตรอินทรีย์ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๓/ ๕.๒กำหนดกลไกระดับนโยบายในการบริหารจัดการและ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์อย่างมีเอกภาพ ๕.๓สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ IQS ๕.๔ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในมหาวิทยาลัย ๕.๕สนับสนุนให้มีร้านอาหารเกษตรอินทรีย์ในมหาวิทยาลัย	

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ Maejo University

ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์
ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

ศักยภาพด้านสถานที่

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

พื้นที่สำหรับศึกษาด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

พื้นที่เกษตรอินทรีย์ภายในมหาวิทยาลัยแม่โจ้

มีเนื้อที่ประมาณ 15.81 ไร่

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
MaeJo University
www.mju.ac.th

ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ศูนย์วัฒนธรรมเกษตรล้านนา

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

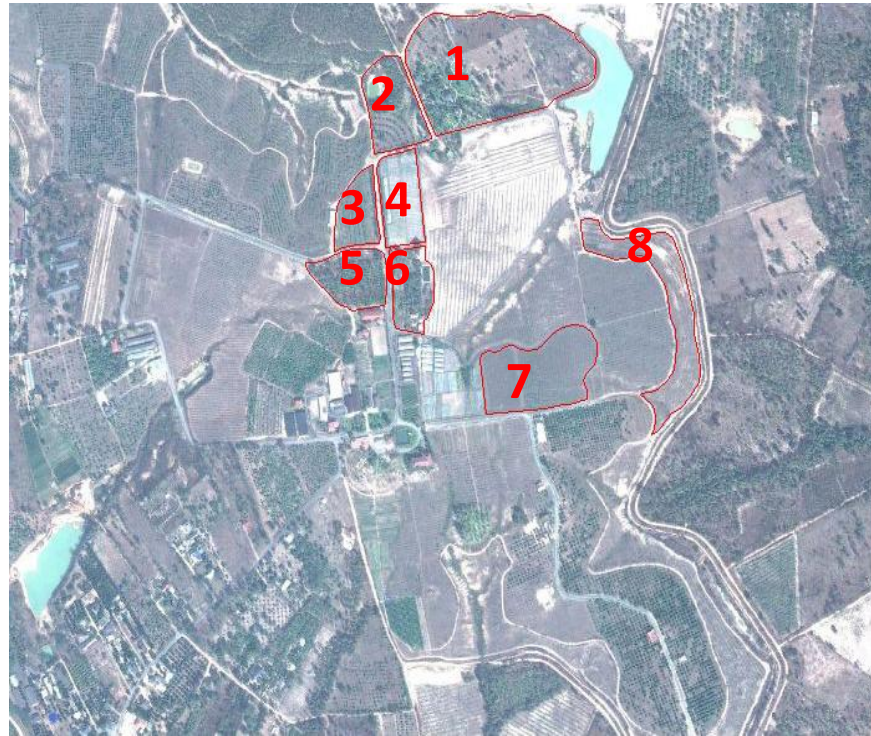
ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

สำนักฟาร์มมหาวิทยาลัย (907 ไร่)

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

แผนผังการใช้พื้นที่ด้านเกษตรอินทรีย์ของสำนักฟาร์มมหาวิทยาลัย

ลำดับ ที่	การใช้พื้นที่	จำนวน (ไร่)
1	สวนสมุนไพรแม่โจ้	29
2	สวนสมุนไพรสมเด็จพระย่า	7
3	แปลงสาธิตการปลูกยางพารา	4
4	แปลงเกษตรอินทรีย์	5
5	แปลงไม้ใช้สอย	6
6	แปลงเพาะสมุนไพร	5
7	สวนมะม่วง	13
8	พื้นที่ทำโรงงาน	13
รวม		82 ไร่

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

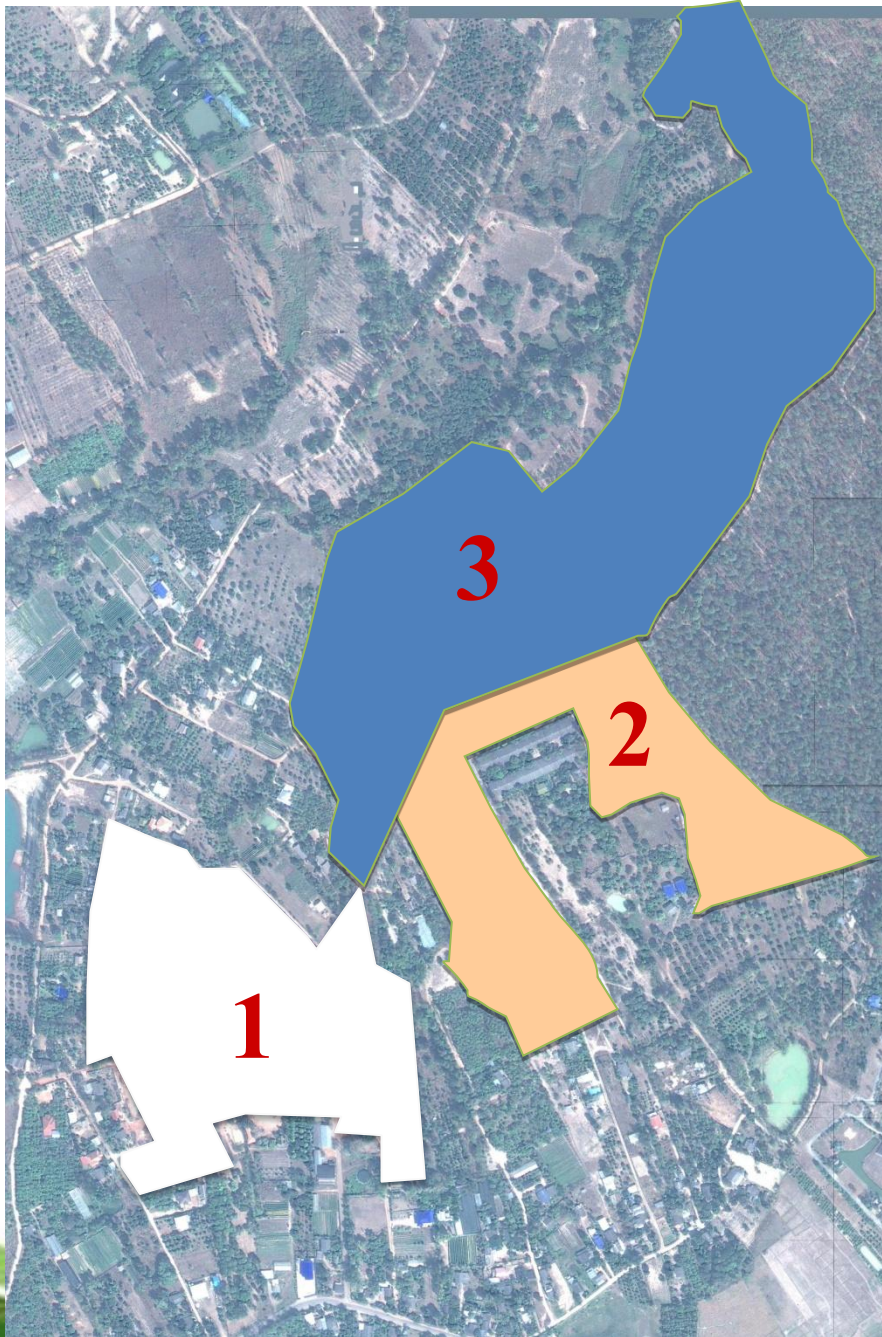
ศักยภาพด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

โครงการพัฒนาบ้านโป่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (216 ไร่)

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

การแบ่งพื้นที่

ส่วนที่ 1	พื้นที่ฟาร์มและพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด เช่น ไม้ดอก มะละกอ ฟาร์มดอก ฯลฯ รวมประมาณ 40 ไร่
ส่วนที่ 2	พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนไม้ยืนต้น และพื้นที่เก็บเศษไม้เพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์ รวมทั้งหมดประมาณ 44 ไร่
ส่วนที่ 3	พื้นที่ปลูกไม้ใช้สอยและพืชชนิดต่าง ๆ เช่น ไม้, มะขาม, มะเขือ หิน, มะละกอ, ป่าสัก ฯลฯ

สาขาพืชผัก คณะผลิตกรรมการเกษตร

ฐานการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย

ฐานเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องจักรกลเกษตร

ฐานเรียนรู้ฝังชั้นโรง

ฐานเรียนรู้เห็ดแม่โจ้

ฐานเรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมักระบบกองเติมอากาศ

ฐานเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเห็ดเศรษฐกิจ
และผักปลอดภัย

ฐานเรียนรู้ต้นแบบการกำจัดขยะอินทรีย์โดยใช้ไส้เดือนดิน
ท้องถิ่นไทย

สำนักฟาร์มมหาวิทยาลัย

ฟาร์มมหาวิทยาลัย อำเภอพร้าว

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่ เฉลิมพระเกียรติ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

ศักยภาพด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน

➤ คณะหลักในการดำเนินการด้านเกษตรอินทรีย์ (Core Faculty)

- คณะผลิตกรรมการเกษตร
- คณะบริหารธุรกิจ
- คณะเศรษฐศาสตร์
- คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ
- คณะสัตวศาสตร์
- คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร

➤ หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

➤ รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับเกษตรอินทรีย์

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

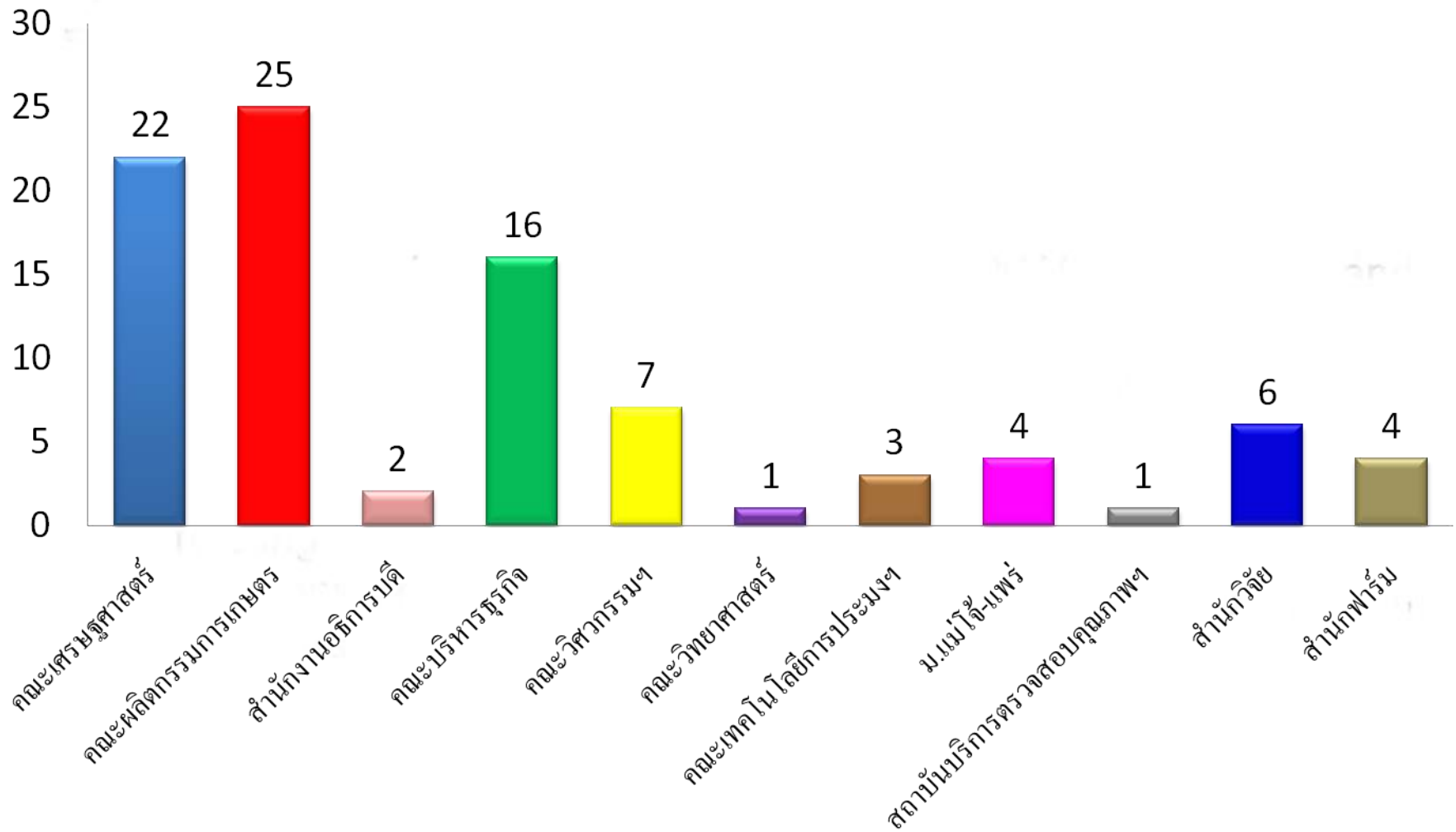

ศักยภาพด้านวิจัย และบริการวิชาการ

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

ข้อมูลนักวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

ตัวอย่างงานวิจัยเกษตรอินทรีย์ต้นน้ำของมหาวิทยาลัย

ปุ๋ย

- ปุ๋ยหมักระบบกองเติมอากาศ
- ปุ๋ยจากมูลและฉี่ไล่เดือน
- ปุ๋ยอินทรีย์สำนักฟาร์มมหาวิทยาลัย

ยาฆ่าวัชพืชและแมลง

- ผลิตภัณฑ์สถาบันตรวจสอบคุณภาพ

- ผัก

- ถั่วเหลือง

- ข้าว

- ผัก

- สมุนไพร

- ถั่วเหลือง

- ข้าว

- สารสกัดธรรมชาติ ทดแทนยาปฏิชีวนะในสัตว์น้ำ

- ไบโอดีนาโนแคปซูล

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

ปัจจัยการผลิต

ปุ๋ยหมักระบบกองเติมอากาศ
ปุ๋ยหมักวิศวกรรมแม่โจ้ 1

ผศ.ธีระพงษ์ สว่างปัญญางกูร
คณะวิศวกรรมและ
อุตสาหกรรมเกษตร

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

ปัจจัยการผลิต

ปุ๋ยจากมูลและฉีไต้เดือน

รศ. ดร.อานัฐ ตันโช

คณะผลิตกรรมการเกษตร

"มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ"

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
MaeJo University

ปัจจัยการผลิต

ผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ชีวภาพ

สถาบันตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

เมล็ดพันธุ์

โครงการนำร่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ผักเพื่อระบบเกษตรอินทรีย์
พืชที่ผลิตจำนวน 5 ไร่ ผลิตเฉพาะผักกาดหอมและถั่วแขกนำร่อง
ผลิตให้กับโครงการหลวงเท่านั้น ผลิตได้ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ

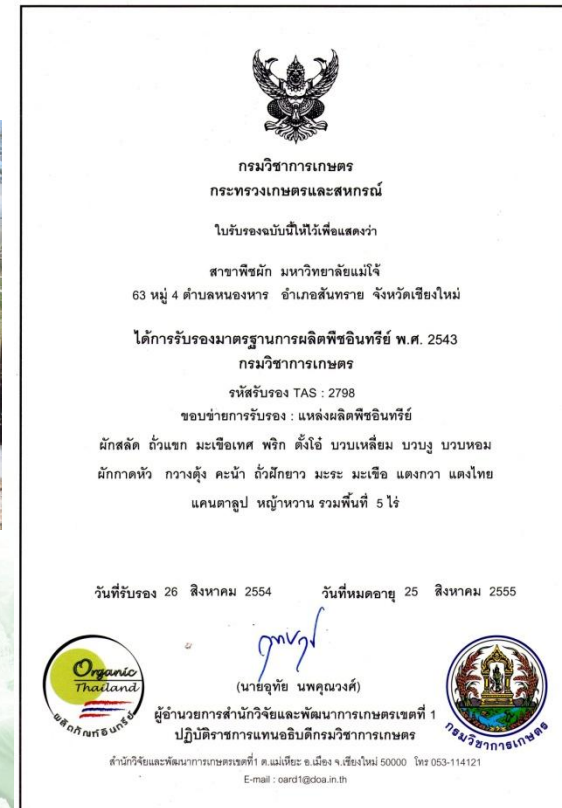

ผักกาดหอม

ผศ.ฉันทนา วิชรรัตน์

คณะผลิตกรรมการเกษตร

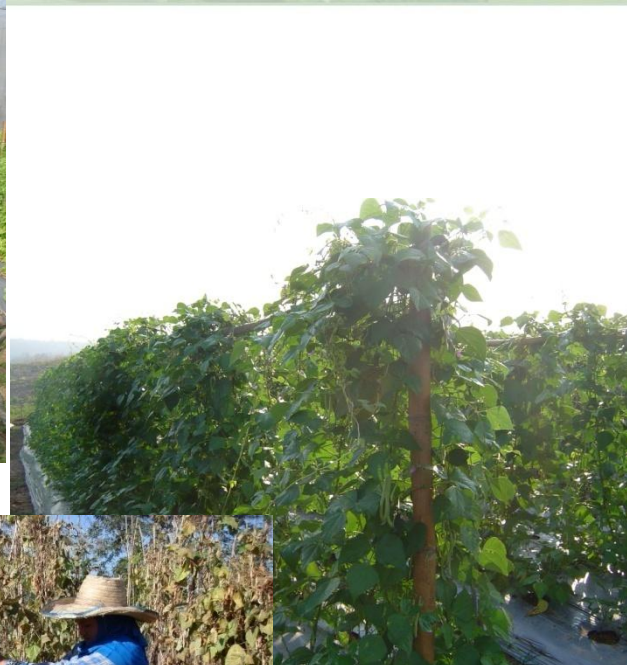
“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
MaeJo University
www.mju.ac.th

เมล็ดพันธุ์

ถั่วแขก

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

การปรับปรุงพันธุ์

การปรับปรุงพันธุ์เพื่อระบบเกษตรอินทรีย์

- 1.สามารถปรับตัวได้ในสภาพการผลิตแบบระบบเกษตรอินทรีย์
- 2.มีอายุการเก็บเกี่ยวไว ให้ผลผลิตสูง
- 3.มีสีส่นำรับประทาน เพื่อดึงดูดผู้บริโภค และเพิ่มคุณค่าทางอาหาร

ถั่วแขกสีต่าง ๆ

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

งานปรับปรุงพันธุ์

การปรับปรุงพันธุ์เพื่อระบบเกษตรอินทรีย์

- 1.สามารถปรับตัวได้ในสภาพการผลิตแบบระบบเกษตรอินทรีย์
- 2.มีอายุการเก็บเกี่ยวไว ให้ผลผลิตสูง
- 3.มีสีส่นน่ารับประทาน เพื่อดึงดูดผู้บริโภค และเพิ่มคุณค่าทางอาหาร

ถั่วฝักยาวสีต่างๆ

"มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ"

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Mae Jo University

aejo.ac.th

งานปรับปรุงพันธุ์

การปรับปรุงพันธุ์เพื่อระบบเกษตรอินทรีย์

- 1.สามารถปรับตัวได้ในสภาพการผลิตแบบระบบเกษตรอินทรีย์
- 2.มีอายุการเก็บเกี่ยวไว ให้ผลผลิตสูง
- 3.มีสีส่นำรับประทาน เพื่อดึงดูดผู้บริโภค และเพิ่มคุณค่าทางอาหาร

ผักกาดหอมรูปร่างและสีต่างๆ

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

การผลิตสัตว์น้ำ

Green Innovation for Green Aquaculture

อ. ดร.จิราพร โรจน์ทินกร

คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ

- 1- สารกักธรรมชาติ (natural substances) ทดแทนยาปฏิชีวนะและสารเคมีในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- 2- ไบโอนานोकैปซูล (bionanocapsule) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการนำส่งสารชีวภาพในสัตว์น้ำ

- เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ใช้วัตถุดิบภายในประเทศ เพิ่มมูลค่า ลดการนำเข้า
- เน้นใช้กระบวนการผลิตต้นทุนต่ำและใช้วัตถุดิบจากสารธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

สารสกัดสมุนไพรไทย

ทดแทนยาปฏิชีวนะและสารเคมี

อาหารเคลือบสารสกัดสมุนไพรไทย

- กำจัดและป้องกันเชื้อแบคทีเรีย
- เสริมภูมิคุ้มกัน
- เพิ่มอัตราการเจริญเติบโต
- เร่งการเจริญพันธุ์
- เพิ่มคุณค่าอาหารของเนื้อสัตว์น้ำ

ผงสารสกัดสมุนไพรไทย

- กำจัดและป้องกันเชื้อรา
- สมานแผล
- ช่วยลดเชื้อแบคทีเรียในน้ำ
- ใช้ได้ทั้งสัตว์น้ำวัยอ่อนและตัวโต

การผลิตสัตว์น้ำ

"มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ"

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

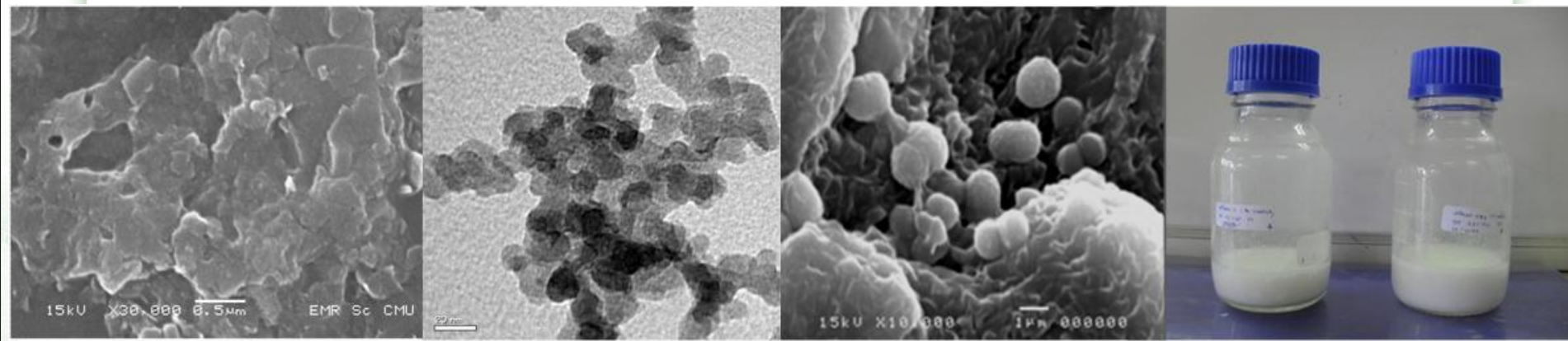
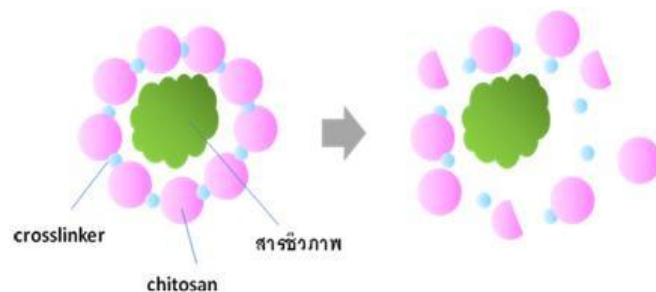
www.mju.ac.th

การผลิตสัตว์ น้ำ

‘ไบโอนานोकัปซูล’สำหรับสัตว์น้ำ

- ช่วยนำส่งสารชีวภาพในสัตว์น้ำ
- รักษาคุณค่าของสารชีวโมเลกุล
- ใช้บรรจุได้ทั้งโปรตีน และสารพันธุกรรม (DNA, RNA)

ตัวอย่างการบริการวิชาการด้านเกษตรอินทรีย์

โครงการฝึกอบรมผู้ตรวจประเมิน การผลิตข้าว GAP

ตัวอย่างการบริการวิชาการด้านเกษตรอินทรีย์

โครงการฝึกอบรมจัดการฝึกอบรมการคัดแยก
และการผลิตเชื้อจุลินทรีย์เพื่อการบำบัด

ตัวอย่างการบริการวิชาการด้านเกษตรอินทรีย์

การศึกษาฐานเรียนรู้ไส้เดือนดินกำจัดขยะ

เครือข่ายด้านเกษตรอินทรีย์

➤ ภายในมหาวิทยาลัย

- คณะเศรษฐศาสตร์
- คณะผลิตกรรมการเกษตร
- คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ
- คณะวิทยาศาสตร์
- คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร
- สำนักงานอธิการบดี
- มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่
- สถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์
- สำนักวิจัยฯ
- สำนักฟาร์มมหาวิทยาลัย

➤ ภายนอกมหาวิทยาลัย

- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- เครือข่ายนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

ศักยภาพด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

การรับรองมาตรฐาน (IQS/ ICAP)

การตรวจประเมินแปลงปลูกข้าวหอมแดงอินทรีย์

ตลาดนัดเกษตรอินทรีย์

แปลงปรับปรุงพันธุ์ และผลิตเมล็ดพันธุ์ผักอินทรีย์

ที่ตั้ง : สำนักฟาร์มมหาวิทยาลัย 907 ไร่)

การดำเนินงาน :

เป็นหน่วยงานในการ
ปรับปรุง และผลิตเมล็ดพันธุ์
เพื่อระบบอินทรีย์ และการ
ปรับปรุงพันธุ์ผักอินทรีย์ เพื่อ
อินทรีย์

พื้นที่ : 5 ไร่

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

ศักยภาพด้านนโยบาย

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัย

งบบุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

แหล่งทุนจากภายนอก

อนาคตเกษตรไทย

การกดดันทาง
การค้า

KYOTO Protocol
ความตกลงด้าน
สิ่งแวดล้อม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับ
ที่ 11

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ชื่อเสียงด้านการเกษตร
และเป็นศูนย์กลางการ
ให้บริการวิชาการ
โดยเฉพาะด้าน
การเกษตรอินทรีย์

การรับรองมาตรฐาน
IQS

การสร้างเครือข่าย
- การพัฒนาเกษตร
อินทรีย์
- เกษตรปลอดภัย

- ภัยอินทรีย์
-- ภัยหมักจากวัสดุเหลือใช้
ทางการเกษตร
-- ภัยหมักจากขยะอินทรีย์
-- น้ำหมัก
- สารอินทรีย์ป้องกันกำจัดศัตรู
พืช
- สมุนไพรป้องกันกำจัดศัตรู
พืช

การเสริมสร้างศักยภาพ
การเกษตรอินทรีย์เชิง
พาณิชย์
- ตลาดจำหน่ายเกษตร
อินทรีย์
- โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์

การเรียนการสอนด้าน
เกษตรอินทรีย์
ป.ตรี (เกษตรกรรม
ธรรมชาติ)
ป.โท (เกษตรอินทรีย์
นานาชาติ)

การวิจัย และนวัตกรรมเกษตร
อินทรีย์ (เกษตรปลอดภัย)
- ศูนย์ข้อมูลเกษตรอินทรีย์
ด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์
ประมง
-- สื่อเพื่อเผยแพร่

การให้บริการ
วิชาการ ฐานเรียนรู้
ฝึกอบรม
และการให้คำปรึกษา

Outside in

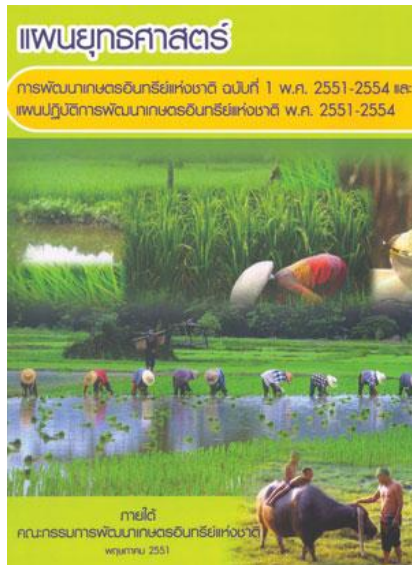
Inside out

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
MaeJo University
www.mju.ac.th

ที่มาของแผนยุทธศาสตร์ด้านเกษตรอินทรีย์

นโยบายรัฐบาล ด้านเกษตรอินทรีย์

นายกรัฐมนตรี ๘ ระบอง ของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ กล่าว
เป็นการประชุมสัมมนา Organic Symposium 2011 และบรรยายพิเศษเรื่อง นโยบายภาครัฐใน
การส่งเสริมตลาดสินค้าอินทรีย์ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

ทิศทางการค้าและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ของโลกเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและ
ต่อเนื่อง คอบสมถะต่อความตื่นตัวเรื่องสุขภาพ อาหารปลอดภัยและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
โดยมีอัตราการเจริญเติบโตสูงกว่ร้อยละ ๒๐ ต่อปี ซึ่งทำให้ประเทศไทยพัฒนาแล้ว ซึ่งเป็นตลาด
หลักของเกษตรอินทรีย์โลก ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ส่งน้ำเข้าจับคู่เกษตร
อินทรีย์เพื่อตอบสนองความต้องการใช้เพื่อเพิ่ม

นโยบายรัฐบาลด้านเกษตรอินทรีย์มี ๓ แนวทาง รัฐบาลไทยมีนโยบายชัดเจนในการสนับสนุน
เกษตรอินทรีย์เพื่อพัฒนาการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้เต็มศักยภาพตามนโยบายในปี
๒๕๕๐ รัฐบาลได้บรรจุได้เกษตรอินทรีย์เป็นหนึ่งในการแข่งขันระดับโลก จัดทำแผนยุทธศาสตร์การ
พัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๔) โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้น
พาณิชย์วิสาหกิจเกษตรอินทรีย์การเสริมสร้างศักยภาพเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์สู่สากล จึงได้
การดำเนินการพัฒนาผู้ประกอบการสินค้าเกษตรอินทรีย์ การขยายตลาดสินค้าอินทรีย์ทั้งใน
ประเทศและต่างประเทศ การร่วมทุนค้าสินค้าอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ และสนับสนุนการร่วมมือ
อำนาจความหลากหลายทางการค้า

สำหรับนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์และเกษตร
ทางเลือก ภายใต้นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคเกษตร เป็นการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์
ใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต ซึ่งกำหนดดำเนินการภายในระยะ ๔ ปี เพื่อให้มีเกษตรกรผู้ผลิต
นโยบายด้านเกษตรอินทรีย์ โดยกระทรวงพาณิชย์

จะเป็นผู้ดำเนินการตามแผนและส่งเสริมตลาดสินค้าอินทรีย์ ระยะ ๔ ปี ซึ่งต้อง
(๒๕๕๔-๒๕๕๘) โดยมีเป้าหมาย คือ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ในภูมิภาคอาเซียน

แผนยุทธศาสตร์ด้านเกษตรอินทรีย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

“มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ”

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

MaeJo University

www.mju.ac.th

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์

"มหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ"

(ร่าง)

แผนยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วิสัยทัศน์ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)

มหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นผู้นำด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนในระดับชาติและอาเซียน

พันธกิจ

๑. ผลิตบัณฑิตและผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
๒. วิจัย และพัฒนานวัตกรรมและนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนครบวงจร
๓. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่ครบวงจร
๔. เป็นศูนย์ประสานงานของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ในระดับภาค ชาติและอาเซียน

ยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	แนวทาง	มาตรการ
๑. พัฒนาหลักสูตรและผลิตบัณฑิตเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนระดับโท	๑.๑ เกิดบัณฑิตด้านเกษตรอินทรีย์ที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป	๑. เปิดสอนหลักสูตรปริญญาโทด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านการผลิตพืช สัตว์ ประมง การแปรรูป การพัฒนาองค์มาตรฐานและการรับรอง ตลาดที่เป็นธรรม และขบวนการผู้บริโภค การพัฒนาสถาบันเกษตรกร การวิจัย สัทธิเกษตรกร บทบาทหญิงชาย ความเคลื่อนไหวทางนโยบายทุกระดับ และการพัฒนา นโยบายของเกษตรกร	๑.๑ สร้างหลักสูตร
			๑.๒ เตรียมงบประมาณ
			๑.๓ จัดหาอาจารย์เพิ่ม
			๑.๔ เตรียมอาจารย์ และจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ทีมเพื่อให้เห็นเหมือนและตรงกันทั้ง เป้าหมาย แนวคิด หลักการ เทคนิค วิธีการเกษตรอินทรีย์
			๑.๕ พัฒนาสื่อการเรียนรู้
			๑.๖ พัฒนาลานการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยและแหล่งเรียนรู้ของเครือข่ายในชุมชน
			๑.๗ เริ่มเปิดสอนภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๖

ยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	แนวทาง	มาตรการ
๒. พัฒนาหลักสูตรผลิตบุคลากรด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน	๒.๑ เกษตรกรมีความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ฯ และปรับเปลี่ยนระบบเกษตรมาเป็นเกษตรอินทรีย์มากขึ้น	๑. จัดฝึกอบรมหลักสูตรเกษตรอินทรีย์ตามความต้องการ	๑.๑ สร้างหลักสูตร
	๒.๒ ข้าราชการ นักวิชาการของกระทรวงเกษตรฯ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจด้านเกษตรอินทรีย์ฯ และกลับไปขับเคลื่อนด้านเกษตรอินทรีย์ฯในองค์กร		๑.๒ เตรียมงบประมาณ
			๑.๓ จัดหาอาจารย์ วิทยากรเพิ่ม
			๑.๔ เตรียมอาจารย์ คณะวิทยากร และจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ทีมวิทยากร เพื่อให้เห็นเหมือนและตรงกันทั้งเป้าหมาย แนวคิด หลักการ เทคนิค วิธีการเกษตรอินทรีย์
			๑.๕ พัฒนาสื่อการเรียนรู้
			๑.๖ พัฒนฐานการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยและแหล่งเรียนรู้ของเครือข่ายในชุมชน
			๑.๗ เริ่มเปิดอบรมปีการศึกษา ๒๕๕๖

ยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	แนวทาง	มาตรการ
๓. เสริมสร้างการวิจัยและการจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์	๓.๑ มหาวิทยาลัยแม่โจ้มีองค์ความรู้และเทคโนโลยีเกษตรอินทรีย์ในด้านการผลิต แปรรูป การรับรองมาตรฐาน ตลาดเกษตรอินทรีย์ที่เป็นธรรม การสื่อสารผู้บริโภค การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการขับเคลื่อนนโยบายเกษตรอินทรีย์ที่ทันต่อสถานการณ์ ใช้ประโยชน์ได้จริง	๑. สนับสนุนการวิจัยและสร้างนวัตกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมตลอดห่วงโซ่อุปทาน	๑.๑ ส่งเสริมการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและบูรณาการในการพัฒนางานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์เพื่อให้งานวิจัยตรงกับความต้องการของผู้ใช้
			๑.๒ ส่งเสริมการต่อยอดการวิจัยจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกษตรกรและปราชญ์ชาวบ้าน
			๑.๓ สร้างนวัตกรรมด้านกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ใหม่
	๓.๒ เกิดการบูรณาการงานวิจัยทั้งหน่วยงานภายในของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภายนอก	๒. กำหนดกลไกและมาตรการเพื่อขับเคลื่อนการวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์	๒.๑ กำหนดประเด็น/หัวข้อวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้
			๒.๒ สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยแบบมีส่วนร่วมและพัฒนาโครงการเพื่อเสนอแหล่งทุน
			๒.๓ แสวงแหล่งเงินทุนและสร้างเครือข่ายวิจัย เช่น เชิญแหล่งทุนพบนักวิจัย กำหนดหัวข้อวิจัยให้บุคลากรเพื่อของบวิจัยประจำปีของมหาวิทยาลัย สร้างความเข้าใจผู้ทรงคุณวุฒิ สร้างทีมเพื่อแสวงหาแหล่งทุน
			๒.๔ กำหนดนโยบายให้คณะต่างๆ ทุกคณะทำงานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์โดยใช้เงินรายได้ของคณะ
			๒.๕ สนับสนุนทุนวิจัยโดยใช้เงินกองทุนวิจัยและพัฒนาแม่โจ้ ให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทำวิทยานิพนธ์ด้านเกษตรอินทรีย์
	๓.๓ มีระบบฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ที่เป็นปัจจุบัน	๓. จัดทำฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ให้ครอบคลุมทุกด้าน	๓.๑ พัฒนาศูนย์ข้อมูลและนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์
			๓.๒ สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศูนย์ข้อมูลเกษตร
			๓.๓ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ

ยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	แนวทาง	มาตรการ
๔. ร่วมพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ฯทุกระดับ	๔.๑ เกิดข้อตกลงความร่วมมือระหว่างเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ราชัญชาวบ้าน, เครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ และเครือข่ายระดับชาติ	๑. ไปศึกษาระดับเครือข่าย	
		๒. จัดประชุมเพื่อทำข้อตกลง	
		๓. ทำงานร่วมกันตามข้อตกลง	
	๔.๒ เกิดข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรฯ กระทรวงพาณิชย์ สภาพัฒนา และสถาบันการศึกษา ในการผลิตบัณฑิตและบุคลากรของกระทรวงดังกล่าว	๑. ไปศึกษาที่แต่ละองค์กร	
		๒. จัดประชุมเพื่อทำข้อตกลง	
		๓. ทำงานร่วมกันตามข้อตกลง	
	๔.๓ แม่โจ้เป็นศูนย์ประสานงานหลักของเครือข่ายด้านเกษตรกรอินทรีย์ในและอาเซียน	๑. จัดประชุมวิชาการด้านเกษตรกรอินทรีย์ระดับชาติ	
		๒. จัดประชุมวิชาการด้านเกษตรกรอินทรีย์ระดับอาเซียน-เอเชีย	
		๓. สร้างเครือข่าย	

ยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	แนวทาง	มาตรการ
๕. การบริหารจัดการ	๕.๑ จัดตั้งองค์กรเพื่อรองรับ และองค์กรดังกล่าวทำงานคล่องตัว	๑. พัฒนาระเบียบ	
		๒. เพิ่มเต็มคณะกรรมการให้มีผู้เชี่ยวชาญจากข้างนอก	
		๓. จัดสรรงบประมาณตรงแก่องค์กรดังกล่าว	

สรุปรายละเอียดผู้เข้าร่วมการสัมมนา

"มหาวิทยาลัยแม่โจ้กับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของชาติ"

ระหว่างวันที่ 28-29 มิถุนายน 2555

ณ ศูนย์การศึกษาและฝึกอบรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 140 คน ประกอบด้วย

ผู้เข้าร่วมจากภายนอกมหาวิทยาลัย 43 คน

ผู้เข้าร่วมจากภายในมหาวิทยาลัย 97 คน

รายชื่อหน่วยงานและผู้เข้าร่วมจากภายนอก

หน่วยงาน	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1 กระทรวงพาณิชย์	1 นางพริมล เจริญเผ่า	รองปลัดกระทรวงพาณิชย์
2 สำนักงานพาณิชย์จังหวัด เชียงใหม่	2 นางสาวณัฐธิดา พิทยานนท์	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ พิเศษ
	3 นางสาวศศิธร รื้อทอง	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ
	4 นางสาวณัฐชาภรณ์ ปินตา	เจ้าหน้าที่พีซีไอซี
3 สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคม ภาคเหนือ	5 ดร.พจนา เอื่องไพบูลย์	ผู้อำนวยการ
	6 นางธิดาลักษณ์ จันทรดี	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการ
4 กรมวิชาการเกษตร	7 ดร.สมปอง หมิ่นแจ้ง	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ พิเศษ
5 กรมส่งเสริมการเกษตร	8 นายสมชัย วิสารทพงศ์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและ พัฒนาเกษตรอินทรีย์
6 สถาบันวิจัยและพัฒนา ม. เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	9 รศ.ดร.อัญชลี สงวนพงษ์	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและ พัฒนา
7 สวทช.ภาคเหนือ	10 นางสาวปิยะฉัตร ไกรวานิช	ผู้อำนวยการ
8 สำนักงานเกษตรจังหวัด เชียงใหม่	11 นายณัฐกร หงส์ศิริบุญ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
	12 นางสาวชูจิต ทองย้อย	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการพิเศษ

หน่วยงาน	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
	13 นางสาวรุ่งนภา ตาอินทร์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
	14 นายสุรพล ปุสุรินทร์คำ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
9 สำนักงานพัฒนาที่ดิน เขต 6	15 นายสุทธิพงศ์ วทานิยเวช	นักวิชาการเกษตร
10 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จ.ลำพูน	16 นายสุกฤษฎี เพชรโชติ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
11 ศูนย์วิจัยข้าวเชียงใหม่	17 นายสกุล มุลคำ	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
12 ศูนย์วิจัยข้าวแพร่	18 นายบุญดิษฐ์ วรินทร์รักษ์	ผู้อำนวยการ
13 สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว	19 นางสาวกุลศิริ กลั่นนุรักษ์	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
14 สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน	20 นางสาวณัฐธิดา ภูมิภาคิน	เจ้าหน้าที่สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน
15 มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย)	21 นางสาว ไยเมือง	ผอ.มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน
16 ศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยด้านอาหาร	22 นายนพดล จิณะมูล	นักวิชาการอาหาร
17 สมาคมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ	23 นางจิรวรรณ โสดาวัฒน์	ผู้จัดการ
18 สหกรณ์เกษตรพัฒนา จำกัด	24 ว่าที่ร้อยตรีหญิงวรนิษฐ์ ชมเกษร	เจ้าหน้าที่การตลาด
	25 นายอนพพล ต้นแก้ว	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์
19 สหกรณ์กรีนเนท จำกัด/มูลนิธิสายใยแผ่นดิน	26 นางสาวเบญจมาศ ก้อนแก้ว	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์
20 สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ จำกัด	27 นายบุญช่วย บุญเย็น	ประธานกรรมการสหกรณ์
21 เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจ.ลำพูน	28 คุณไมตรี นันตะจันทร์	รก.ผู้ประสานงานเครือข่าย

หน่วยงาน	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
22 สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดลำพูน	29 นายแพทย์ ดร. สุนทร สุริยพงศกร	รองนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ลำพูน
	30 นางอัมไพ สุริยพงศกร	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
23 สกว.แม่ฮ่องสอน	31 นางสาวอรุณี เวียงแสง	ที่ปรึกษาเครือข่ายเกษตรทางเลือก จังหวัดแม่ฮ่องสอน
	32 นายกิตติศัพท์ ชันหา	ผู้ประสานงานเครือข่ายเกษตร ทางเลือก จังหวัดแม่ฮ่องสอน
24 เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ลุ่ม น้ำแม่ฮ่าว อ. แม่แตง	33 คุณอนันต์ สมจักร	ประธานเครือข่าย
25 โครงการ Towards Organic Asia (TOA); School for Wellbeing Studies and Research	34 คุณธนพล เขียวละม้าย	ผู้ประสานงานโครงการ
	35 คุณสรารินทร์ รัตนภิบาล	ผู้ประสานงานโครงการ
26 สำนักงานเกษตรอำเภอ ไชยปราการ จ.เชียงใหม่	36 นายธนภูมิ มีธรรม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปฏิบัติการ
27 เกษตรกร	37 นายวัน ธรรมจักร	บ้านโอง ลำพูน
	38 นายภัส ไชยธรรม	บ้านโอง ลำพูน
	39 นายศรีนวล กันแก้ว	แม่วาง เชียงใหม่
	40 นายเรือง เทพินทร์	แม่แตง เชียงใหม่
28 ผู้สนใจทั่วไป	43 คุณกฤษณ์ธัท แก้วประภา	
29 ไม่ได้ระบุหน่วยงาน	41 นางสาววาสนา ขอดเรือน แก้ว	ผู้ช่วยนักวิจัย
	42 นางสาววนิดา พรหมใจ	เจ้าหน้าที่ดัชนี

ภาพกิจกรรมในวันที่ 28 มิ.ย.55

ภาพกิจกรรมการศึกษาฐานภายในมหาวิทยาลัย

สถาบันรับรองระบบการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตร (Institute of Certified Agricultural Production System: ICAPS) และสถาบันรับรองคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (IQS)

ภาพกิจกรรมการศึกษาดูงานภายในมหาวิทยาลัย

ดูงานศูนย์วิจัยและพัฒนาไส้เดือนดิน มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ดูงานฐานเรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมักแบบกองเติมอากาศ

ศูนย์วัฒนธรรมเกษตรล้านนา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

เกษตรอินทรีย์บนที่สูง, ที่ราบ, โรงสีข้าวอินทรีย์, โรงแปรรูปอินทรีย์
ณ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ตลาดเกษตรอินทรีย์ที่ช่วงเกษตรอินทรีย์ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
แลกเปลี่ยนกับเกษตรกร, มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มอช)และผู้บริโภค

ภาพกิจกรรมในวันที่ 29 มิ.ย.55

สัมมนาเชิงปฏิบัติเรื่อง “มหาวิทยาลัยแม่โจ้กับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของชาติ”

